

MANUEL BRUGAROLAS

ELS OCELLS
TEATRE

*No és Morir el que ens fa mal:
ens fa més mal la Vida.
Però Morir-se és cosa diferent,
com darrere la Porta amagada:
és el costum del Sud, quan va l'Ocell,
abans que arribi el Gebre,
a unes terres millors. Nosaltres som
els Ocells que es queden,
els tremolosos al portal del Mas,
que una engruna de Pa demanen,
donada avarament, fins que la Neu,
pietosa, ens empeny les Plomes cap a Casa.*
Emily Dickinson. Poema 528 (c.1862)

PERSONATGES

BERTA, la segona filla, metgessa.

EDUARD, el marit de la Berta, enginyer informàtic.

MARTA, la filla gran, es porta tres anys amb la Berta. Actriu.

JOAN, el marit de la Marta, advocat. Acaba de constituir una productora teatral.

EL PARE, escriptor.

ESCENARI

No se suggereix cap escenari per a la representació de l'obra. L'escenari que es proposa és només a efectes de lectura. El porxo d'una casa de camp amb un banc de llistons de fusta i una taula gran, llarga o rodona. El porxo dona sobre els camps i els turons de l'Alt Empordà i, més enllà, un sostre de mar. El cel és blau i nítid, el mar blau intens. Un dia plàcid de la fi de l'estiu. Al centre de l'escenari, una taula parada amb sis serveis, amb estovalles i tovallons plats, gots i coberts. Sis cadires al voltant. Un balanci en un costat del porxo. Durant el monòleg de EL PARE que tanca el primer acte, la resta dels actors desprenen a mitges la taula. El servei de taula d'un dels extrems ningú no el retira: té la cadira ben col·locada, el tovalló doblegat i el servei complet.

Al segon acte, la taula està en desordre, com si els comensals haguessin acabat de dinar i s'haguessin demorat fent sobretaula: cadires apartades de la taula, agrupades o girades, copes d'aigua i de vi mig plenes, forquilles i ganivets en els plats de postres, tovallons sobre la taula o sobre les cadires.

Tots els actors i actrius són dalt de l'escenari, al fons. Van vestits d'estiu o de tardor. La Berta duu unes bambes llampants i vestit estampat amb faldilla. No s'indiquen gaires acotacions. Entenc que del text es dedueixen fàcilment les actituds emocionals.

El primer acte, el segon, el tercer i el cinquè transcorren el mateix dia: els dos primers, llum de dia, càlida, el tercer, de vespre, i el cinquè, de nit. El quart acte té lloc vint anys després, llum càlida de dia. El monòleg final gairebé a les fosques. se sent la remor constant del mar a la platja.

Cinc actes sense intermedis.

ACTE PRIMER

— 1. SECRETS D'INFÀNCIA —

Tots els actors asseguts al fons de l'escenari. La BERTA avança cap al prosceni i parla pel mòbil, cara al públic. Es mou i fa pauses telefòniques molt breus.

BERTA. No m'ho puc creure! Has assajat el que havies de dir-me?

Fa dos dies que t'esperem, Àlex. Dos dies pendent de la finestra o asseguda al porxo, mirant el camí, provant de llegir, recomençant a cada moment el mateix paràgraf.

No saps com dir-me que no vens, oi?

D'acord, tracte fet. No vinguis.

Sí, t'encantarà, també fa llum. Es diu Míriam, toca la flauta travessera.

No té parella perquè li he demanat que t'esperí. Tu em vas presentar l'Eduard, i em vas fer feliç, i, ara, em toca a mi.

Es gira d'esquena i saluda amb el braç aixecat en direcció al fons de l'escenari.)

Ja coneixes la Marta. Com és actriu, fa d'actriu, menteix de broma, no com nosaltres.

David Bowie ens agradava a tots dos. No et sé dir per què.

Tu i jo estem units per un secret. Entre nosaltres tenir un secret ens fa transparents.

No, no tens dret a preguntar-ho.

Potser no ha estat cap bona idea convocar la família a la celebració de l'aniversari de la mort de la mare, és el que diu també la Marta. Però jo ho he volgut fer.

Això que dius no és amable. Esperava que ens ajudaries a comprendre el que va passar amb la mare.

No, saps prou bé que feia anys que la mare s'havia allunyat del teatre.

No, no va morir dalt d'un escenari. Va morir terriblement sola. Tu no eres allà. No va muntar cap representació.

Una pausa més llarga. Passeja amunt i avall.

Quin somni?

Me'n recordo perfectament: el cavall negre. El somni del Miquel. Hi penso molt sovint, però només va ser un malson.

Aquell darrer estiu, el Miquel tenia onze anys. Tu en tenies tretze i jo catorze, vaig fer els quinze llavors, a la fi de l'estiu. Què petits que vam ser!

Per què t'entossudeixes a recordar?

Tu no vas guanyar. Vau empatar, m'ho vas dir.

No, mai no m'ha perseguit cap cavall negre. Ni a tu tampoc. Ni a la mare.

No, tampoc. És un somni de noi; les noies no somiem amb cavalls.

Ah!, la mare. Com és que em manca tant! Ella sempre ens empenyia a actuar, i actuar volia dir decidir, i decidir volia dir triar.

Doncs perquè la mare era així. Va ser ella amb les seves històries qui ens va donar la imaginació, i ens va inventar el futur. A ella la guiava una estrella. Ja parlo com la Marta.

Es gira d'esquena al públic.

No parlis així. No hi tens cap dret. Mai no t'has entès amb el pare.

A la bassa? Des que vivim aquí, només una vegada, i em vaig sentir indiscreta. Com si estigués mirant pel pany d'una porta. Mai no hi he tornat. Mai no hi he volgut tornar. Fa uns mesos, la Marta i jo vam tornar, però no vam arribar a la bassa. Vam plantar el xiprer de la mare al costat del xiprer del Miquel. A ella li hauria agradat fer-se arbre.

No. L'Eduard va fer instal·lar una tanca tot al voltant i una escala pel costat interior de la bassa, i les nenes saben que no s'hi han d'acostar.

No, mai més no hi he portat rams de semprevives. Va estar bé quan ho fèiem plegats. Però sola, em portaria records.

Àlex, si us plau, atura't. Deixa-ho estar.

La mort del Miquel va marcar tothom. Sobretot, ens va marcar a nosaltres, a tu i a mi; també va marcar la mare. Mai no va tornar a ser la mateixa.

No, mai no vaig veure plorar la mare. Tampoc no vaig veure plorar el pare. El xiprer a la vora del camí que ell va fer plantar en record del Miquel ha resistit tots els embats. Està immens.

No canviïs de tema. Sí, la feina a l'hospital, m'agrada, em fa sentir bé. Tothom m'ha acollit amb simpatia.

Per què dius que acosta i separa. La pena sobretot ens acosta.

Pausa més llarga. Passeja.

Prou, Àlex. Si us plau. Prou de records!

Passa en un segon. No se'n va adonar.

Au va, deixa-ho. Els records se les saben totes, també menteixen.

Doncs, jo sí que en vull tenir. De records i de secrets, les confidències són un tresor. Sé que tu recordes totes aquelles nits màgiques. La nit que ens vam prometre que ens casàriem. Tu vas dir que havíem fet testament. D'on havíem tret aquesta paraula? Com si fos el destí. Una prova. Una penyora. Una fugida.

Nosaltres ja sabíem que els germans no es poden casar. Ni poden dormir plegats al mateix llit, com fèiem tu i jo, ni guardar-se dins seu els secrets de l'altre com si fossin els seus propis secrets. Però igualment ens vam fer la promesa.

Què rius? Amb l'Eduard, estem pensant de casar-nos, i volem que tu en siguis el padrí.

Sí, un casament republicà. Però no cal que portis tot el grup parlamentari.

Ja sé que dèiem que mai no ens casàriem. Casar-se continua sent de petitburgesos, però, ara, ja som, petits-burgesos de pagès, i ho volem fer. La Núria aviat farà quatre anys, i la Laia en té dos. Estimo l'Eduard més que no pas s'imagina. El seu desig també fa sol. Em fa sentir una alegria física que em torna lleugera.

L' EDUARD s'acosta lentament des del fons. La BERTA continua parlant per telèfon.

Quan fa que tu i el pare no heu parlat?

Tant de temps? Des de l'enterrament de la mare?

És veritat. De vegades, els sentiments i les reaccions es confonen: la pena i el dolor amb la queixa i la ràbia, ja saps com és el pare. Li encanta parlar bonic.

Però, per què volia poblar la bassa de peixos de colors?

Jo no recordo que hi hagués cap peixera amb peixos vermells al menjador.

Pausa més llarga. S'atura cara al públic.

Per què dius això? Sí que paga la pena, sempre paga la pena. No vull que ho diguis.

Que per què? Perquè, perquè tu ja saps per què. Perquè hi va haver una primera vegada, i n'hem parlat sovint.

Sí, que vull parlar-ne.

D'acord. Per què no vens, encara que sigui tard, et guardo un plat d'arròs al forn. Podries trucar al Ferran o al Francesc i pujar-hi plegats, hi ha arròs de sobres.

Si vinguessis a dinar, podries fer les paus amb el pare.

Va. No te'n riguis.

Sí, farem un casament de pagès.

Recorda: es diu Míriam. En moltes coses, la Míriam és el meu doble. Com l'Eduard i tu. Mai n'estaré gelosa. Com tu no ho estàs de l'Eduard. Seria perfecte, per a tots dos. Per a tots tres. Per a tots quatre.

L'EDUARD abraça per darrere la BERTA i li fa un petó a la nuca.

BERTA Ha penjat.

— 2. ELS INNOCENTS —

EDUARD. No hi vindrà, oi? Mentre baixava del turó amb les nenes, t'hem vist parlant i passejant per telèfon i he imaginat que era l'Àlex. La Núria s'ha avançat corrents, la Mireia m'estirava agafada de la meva mà.

BERTA. *(Es gira i li fa un petó.)* L'Àlex s'ha excusat. Està trist, no sé si pels records o per l'estació. Tanta infelicitat! Cada vegada que ha de venir, ho reviu tot. Després de tots aquests anys! Em sap greu. El conec, només per la veu sé que feia un esforç per dissimular-ho. Tot d'una, el vent ha sacsejat els records dels arbres.

EDUARD. Ja saps com és, no li facis gaire cas.

BERTA. Tu diries que us assembleu, tu i ell?

EDUARD. Suposo que ens assemblàvem més abans que no ara. Ens vam passar l'adolescència somiant. La diferència és que ell se'n va anar de casa. Volia conquerir el món. Jo també volia conquerir el món, però al mateix temps volia renunciar-hi. De vegades, penso que avanço i reculo en totes dues direccions perquè no em veig capaç ni d'una cosa ni de l'altra.

BERTA. Ni tu ni ell mai no heu volgut conquerir el món.

EDUARD. Perquè et vam conquerir a tu. Tant de bo s'agafés a una noia i no la deixés anar.

BERTA. M'agradaria presentar-li la Míriam i demanar-los a tots dos que se'n vagin a viure plegats. L'hi he dit.

EDUARD. Quan conegui la Míriam, veurà que és el millor que li ha passat mai, després de tu. Li has dit que ens volem casar, oi?

BERTA. Sí, l'ha fet feliç. Un casament republicà.

(*Es posa de puntetes i li fa un altre petó.*) Recordes el dia que et va portar aquí i la teva visita es va convertir en la nostra primera cita? M'ho ha fet reviure.

EDUARD. (*L'abraça per la cintura i la fa girar cap un costat.*) Estaves asseguda d'esquena, allà, sobre el mur, amb les cames juntes. La sensació va ser d'incandescència. Et vaig mirar de reüll, primer, la nuca i, després, per sobre l'espatlla, els genolls. Tenies un aire indefens i avorrit. Com si esperessis alguna cosa. Va ser l'amor a primera vista.

BERTA. Sí que me'n vaig adonar, vaig estirar el coll i vaig encreuar les cames pels turmells. Hi ha en l'amor un encanteri, un verí. Ningú no m'ha fet sentir el que em fas sentir tu. Sempre tens ganes de mi.

Tu no te n'adones, però, als vespres, quan torno a casa, sovint no parles, ets passa l'estona tocant-me. Com si fossin les mans les que m'haguessin trobat a faltar.

EDUARD. (*Li frega amb la mà l'esquena i el cul. Ella també.*) Aquella primera nit, la lluna entrava per la finestra. Em vas dir: "No miris, ens mirarem després".

BERTA. L'Àlex et va portar a posta, et va portar per a mi.

EDUARD. Ja ho sé. L'hi vaig demanar.

(*Es gira i mira cap a un costat.*) Les nenes són a la finestra, ens espien. Potser han acabat de dinar, els he dit que faríem pastís de pa per l'avi.

BERTA. Tu recordes perquè ens agradava tant David Bowie?

EDUARD. Ens feia sentir el desig de ser feliços. Més feliços encara. L'escolto sovint encara. Ja veig que l'Àlex t'ha remogut els records.

BERTA. Estàs content del canvi de vida?

EDUARD. Tots els dies em semblen festius i una mica exaltats. No vull que s'acabi aquesta època. Suposo que és per això que mantenim aquest desordre. Per evitar que el trasllat es faci definitiu. Com si deixar caixes sense buidar ens protegís.

BERTA. A mi també em passa. M'agrada viure aquí, i per res del món ho canviaria. M'agrada l'hospital de Figueres, la feina, les companyes. En el fons, però, penso que tots dos sabem que, tan bon punt ens haurem acostumat, quan la rutina marqui les hores, sortirem corrents. Com si haguéssim de fugir d'un futur que encara no ha arribat.

EDUARD. El desordre és un lloc segur. Les nenes són felices.

BERTA. (*Caminen cap a un costat.*) M'hauria agradat que l'Àlex hi fos.

EDUARD. A mi també m'hauria agradat, però potser és millor que no hi sigui. L'última vegada, la Marta i el teu pare es van enganxar: primer, entre ells, i, després tots dos amb l'Àlex. Bé, si no recordo malament, tots tres s'enganxen cada vegada que s'asseuen al voltant d'una taula.

(Aixeca una mà i saluda cap al fons.) Ja són aquí.

L'EDUARD i la BERTA es giren d'esquena al públic. La MARTA i el JOAN avancen des del fons.

— 3. RIVALITAT —

La BERTA i la MARTA es fan dos petons. L'EDUARD i el JOAN s'abracen.

MARTA. Per fi! Estimada rival.

BERTA. Jo no soc la teva rival.

MARTA. Però jo sí. Soc com la mare. La mare sempre va ser una rival. Rival de les dones i rival dels homes. Rival de les abelles i de les sirenes. Jo també. Per herència, per caràcter i per convicció.

BERTA. Vols dir que ser la meva rival és gaire divertit?

JOAN. Potser no sigui divertit, però és inspirador.

MARTA. *(A l'EDUARD.)* Sabies que de petita, la Berta va trobar un trèvol de quatre fulles? Un trèvol de quatre fulles, de debò!

BERTA. Va, no comencem.

MARTA. El vam guardar a l'àlbum de fotos. Tu coneixes algú que hagi trobat un trèvol de quatre fulles? No. Doncs, està tot dit. Potser sí que ens espiem, però mai no ens hem envejat. Envejar què, tret del maleït trèvol?

JOAN. Els cabells, els pits, els ulls?

MARTA. Potser els pits, ella presumia: era força més plana i tenia els mugrons marcats i durs com monedes de cinc cèntims.

EDUARD. Encara els té.

BERTA. Voleu parar?

(*Al JOAN.*) Que heu pres alguna cosa, de camí?

MARTA. Ja saps el que passa entre germanes. Per culpa del trèvol de quatre fulles em vaig sentir traïda i vençuda, sí, i em van començar a créixer els pits.

BERTA. (*La torna a abraçar.*) Vine, aquí, vençuda. T'he trobat a faltar. Què assages ara?

JOAN. *Peer Gynt.*

MARTA. Encara no és segur, però ja m'hi he posat. M'encantaria.

JOAN. Fer d'home és un repte.

MARTA. (*Mira el JOAN.*) No, els homes sou fàcils de fer. Vull fer un *Peer Gynt* femení.

Una noia a qui la vida li va dues talles petita.

(*Mira als voltants.*) Sempre que vinc a veure't, ho trobo tot al seu lloc. Només canvia el temps. Com si el futur no mogués les coses de lloc.

EDUARD. Aquí, el futur és el canvi d'estació. Sempre hi torna.

JOAN. Segur que esteu bé? Segur que és el que voleu?

BERTA. A tu, què et sembla?

JOAN. La Marta i jo necessitem que el futur vagi en totes direccions i ens arrossegui.

Imprevisible i ardent.

MARTA. No et fiquis amb ells, entens? Han triat viure aquí, és la seva elecció. Si un dia se'n cansen, ja en marxaran. D'acord?

JOAN. Fins i tot els ocells busquen terres millors.

MARTA. Joan, has vist les bambes de colors cridaners que duu la Berta? Són les que vull.

BERTA. T'agraden? No les trobes una mica fora de lloc?

La MARTA s'asseu al balanci.

MARTA. Per això m'agraden.

EDUARD. (*A la BERTA, a mitja veu.*) L'Àlex.

BERTA. L'Àlex no hi vindrà. Per feina. Una reunió, suposo.

MARTA. No em diguis!

JOAN. Potser és millor que no hi sigui.

(*Al públic.*) No sé per què ho dic. De fet, em cau bé. Cau bé a tothom. Obsessionat, solitari i intransigent com un artista o un suïcida.

No sé com s'ho fa, però sempre acaba provocant el vostre pare.

BERTA. El pare es provoca tot sol. I tu, Marta, avui, portat bé. Si us plau, deixa estar els poemes; tant li fa per què la mare els va triar i què diuen. No té importància. Potser eren dels darrers llibres que havia llegit o estava llegint. De debò. Tots dos poemes són com la mare: excessius, teatrals, també exhibicionistes, fins i tot amb l'amargor i l'esperança. Típic de la mare. Li encantaven els qüestionaris, recordes?: «Quina esperança no vols abandonar mai? Quina esperança ja has abandonat?»

MARTA. Berta, tu també ets excessiva i teatral, i secretament exhibicionista, és clar. I jo. I l'Àlex. Tots tres, l'actriu, la metgessa i el polític, hem acabat per assemblar-nos a la mare.

BERTA. Tu i jo ens hem hagut d'esforçar més per aconseguir-ho. L'altre dia em reia sola pensant-hi: recordes quan ens va començar a preocupar la possibilitat d'assemblar-nos a la mare? Als dotze anys, als onze? Ens feia vergonya la idea de ser com la mare, amb els seus vestits i els seus moviments de peus i de mans i els llavis pintats. No recordo quan ens va passar. Però sí que recordo que volíem ser completament diferents a ella.

Penses que hem sucumbit a la seva semblança? De vegades, de petita t'assembles al pare i, mentre et vas fent gran, són els gens de la mare els que es posen de puntetes i es reivindiquen pertot arreu.

MARTA. És clar que ens hi assemblem. Tu i jo sempre som en escena, com la mare. Fins i tot, quan estem totes soles, fins i tot dretes en un camp d'alfals, actuem per nosaltres mateixes. Som fabuloses.

BERTA. (*Li frega el braç.*) De debò, Marta, mira de no barallar-te amb el pare. Mira d'aguantar, almenys, fins a les postres.

MARTA. He fet un llistat de coses que no diré. Coses que no haig de dir.

BERTA. La podem repassar plegades, si vols.

MARTA. La primera cosa que diré, o la segona, tan bon punt arribi el pare és: «Sorpresa! Estic embarassada».

(*Al públic.*) Quant ho anunciï, si us plau, fixeu-vos en la cara de mascle alfa que posa el Joan, fa riure. Conec les seves reaccions. El dia i la nit que el vaig conèixer, em vaig conèixer a mi mateixa.

JOAN. Sí. Estem esperant un fill.

BERTA. Què? I ho dieu així?

MARTA. (*Al JOAN.*) Serà una filla i l'estic esperant jo.

La BERTA i l'EDUARD l'abracen. Després, abracen el JOAN.

BERTA. De quan estàs?

MARTA. Dos mesos, gairebé tres.

BERTA. Què fel·liç! Quina alegria!

MARTA. La segona cosa que diré: «Segona sorpresa! Amb el Joan hem constituït una productora» i, a partir d'ara, hauré de ser graciosa i sensual, rebel i resignada també en la vida privada, vull dir a *Facebook*, a *X* i a *Instagram*.

JOAN. Tot un desafiament.

BERTA. El pare s'emocionerà.

MARTA. Una altra cosa que puc dir, també ho he preparat: «La mare va triar morir. No ho va dir, ho va fer. Ningú no sap què és anar a casa dels pares i trobar-te la mare morta al llit. Ningú no sap que és haver quedat amb la mare que hi passaries l'endemà al migdia i trobar-te l'endemà al migdia la mare morta al llit. Ningú no sap que és trobar-te la mare morta al llit i l'habitació plena d'espelmes apagades a mig cremar, la finestra oberta i un gerro amb tulipes grogues i lliris violeta marcits». No he pogut espolsar-me l'olor de cera cremada i de flors marcides. Es com si se m'hagués quedat adherida a la memòria de la pell. Jo tampoc no vaig plorar.

(*Al JOAN.*) Quan fa que no ploro?

JOAN. Des d'*Antígona*.

MARTA. Vols dir, *Ifigènia*. El dormitori de la mare semblava estudiat, com un escenari.

BERTA. L'Àlex m'ha dit el mateix: que la mare va morir en escena. Sembla que us hagueu posat d'acord.

MARTA. L'Àlex no hi era.

(*A la BERTA.*) Vaig sortir i et vaig trucar. No sé com tu vas fer, però eres allà cinc minuts després, i te'n vas ocupar de tot. Com si estiguessis a Urgències.

BERTA. Vaig tancar la finestra. Vaig trucar el 112 i, tot d'una vaig veure que li feies fotografies a la mare morta amb el mòbil.

MARTA. A vosaltres, també us sembla tan odiós? Saps per què el pare es va molestar tant? On eres, pare? On t'havies amagat, tu?

(*Al públic.*) No, no en teniu ni idea, del sentiment de culpa que ens va rosegat com un càncer a la Berta i a mi. La culpa que hem de suportar els que sobrevivim, tothom menys tu, pare, l'escriptor que viu i somia al peu de les parets posteriors del Palau dels Papes, sempre més altes i inexpugnables del que deia el poeta, Oh, *Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria.* Oh, sí, ja ho sabem, amb un crit d'alegria!

BERTA. Ella era lluitadora, de les que lluiten fins al final. Capaç de desafiar fins i tot la mort. El pare parlarà del dolor.

MARTA. El dolor?

(*Al públic.*) El dolor? No, escolta'm tu a mi. El dolor no vol dir res, ella era actriu, i jo també. Sabem perfectament com és el dolor. El dolor l'assagem, és un exercici. Com la tendresa. D'acord, parlem-ne, si vols, del dolor insuportable. Quan el dolor deixar de ser el dolor que coneixes. Quan el dolor és fins i tot diferent del dolor que imagines.

I ella, com va ser capaç de deixar instruccions precises sobre la cerimònia del seu dol i no donar cap explicació, cap carta d'acomiadament? Aquell ritual imposat va aturar el temps, va impedir que fluís. Què vol dir: *Mor amb mi?* Per què els poemes *Desolació* i *Invitació al viatge?*

BERTA. Així, no, Marta. Marta, coneixes el pare. Dirà que és entre la mare i ell. Dirà que no hi tenim cap dret, a jutjar-lo. Dirà. Bé, tant me fa el que digui! Mostrarà reserva i hostilitat. Però ha canviat, no és el mateix. S'ha fet gran. Més feble. Més vulnerable. Més tossut. Mes callat. Si us plau. Si us plau, per una vegada, no li discuteixis tot el que digui. Reserva't pel que és important. Mai no has representat el paper d'una dona silenciosa que respon amb un somriure? Millor, encara, Marta, si us plau, no actuïs. Vull dir que facis el paper d'una dona que no actua. Mai no has fet aquest paper, el més difícil.

MARTA. L'hi diré. Ho diré com s'espera que parla una filla al seu pare. Cap actuació.

(*Es passa el dors de la mà pel front, amb afectació exagerada.*) Què hi fan aquests poemes entre tu i la mare, entre ella i nosaltres? Ella era una dona feliç, a què treu cap aquesta amargor? Ella no tenia aquesta mena de secrets. No tenia misteri. Ens estimava. Som una família.

(*Deixant d'actuar.*) Una família de saltimbanquis.

BERTA. L'Àlex es preguntava per què la mare va decidir deixar el teatre.

MARTA. Aquesta és la mena de preguntes que entusiasma al pare.

No sé els motius, si és que en tenia. Ella estimava el teatre. Sempre em va animar a fer teatre i deixar la dansa. Em va empènyer. Imagino que el pare ha vingut d'Avinyò acompanyat. Ho sé, no posis aquesta cara. Es diu Isabelle. Què com ho sé? Tu mai no mires les xarxes, oi? Que no se li acudeixi presentar-nos-la. Avui, no. Avui, no és el dia. Aquí, faré un sospir llarg. L'haig d'assajar.

(*Al JOAN.*) Però que us passa als homes? Què teniu al cap? No, no m'ho diguis, no vull saber-ho. No podríeu ser una mica més sentimentals? Torna'm a dir allò de «Quan estic tot sol, menjar no té gaire sentit». No podries esforçar-te en ser més interessant? Un sospir, seguit d'un riure tímid, és més difícil però més expressiu. Ho provaré.

JOAN. No et cal, amor. Deixa't anar, improvisa.

BERTA. Em disculpeu un moment, hauria de mirar què fan les nenes. Eduard, treu alguna cosa per beure. Vosaltres, seieu.

JOAN. Podem sortir a robar fruita.

La BERTA i l'EDUARD, van cap al fons.

— 4. COMBAT ENTRE IGUALS —

La MARTA va cap al JOAN i l'abraça per la cintura.

MARTA. Vols que anem a robar fruita plegats? De fet, segons com t'ho miris, una part de la fruita és meva, no?

JOAN. Qui hereta l'arbre fa seus els fruits.

Mentre veníem, no he deixat de mirar el paisatge. Te'n faig un resum?

Te'l faré igualment: la terra no pensa en res. Si pogués, se'ns aferraria als turmells i no ens deixaria marxar. Com fa amb els arbres. La terra et vol per a ella.

Fes-me cas, amor, regala la teva part d'aquesta casa a la Berta i no miris enrere. Mai no et penediràs. Tu i jo no estem fets per viure el pacient avorriment dels jugadors de cartes i dels tiradors al plat, sempre esperant el seu torn per jugar.

MARTA. (*Senyala amb la mà estesa tot el públic d'un costat a l'altre.*) Però no trobes preciós aquest país?

JOAN. Preciós i opressiu i embafador i ecològic, mancat d'insecticida.

Vull dir insuportable. Penses que és fàcil viure sota el pes de tantes cigales de dia i de tantes estrelles de nit? Miro aquests paisatges retocats i aquests cels pintats, és que soc l'únic que veu les antigues mentides de la natura? L'únic que se n'adona? Berta, Eduard, com hi podeu creure encara?

MARTA. La Berta diu que és un lloc segur.

JOAN. Un lloc segur? Segur com un geriàtric. Tan segur com una gàbia.

No són les guatlles les que fan els seus nius arran de terra? Nosaltres som migradors, amor, els fem de passada dalt de les torres i dels arbres. Fem projectes. Vivim!

MARTA. Què et sembla, si li venc a bon preu?

JOAN. Ara t'escolto. Perfecte. Com sempre.

MARTA. Veus com havies de venir? Em fas sentir invencible. Amb tu he deixat de ser emancipada per tornar-me gairebé indecent. Egocèntrica. Perfecta.

JOAN. (*S'acosta a la MARTA.*) La meva igual.

Eres massa petita pels teus somnis. Massa gran per quedar-te dins del teu cos. I no has parat de créixer, créixer, créixer. Fins mudar de pell. Fins mudar d'escorça. Fins obrir-te l'escot. Com fan els advocats.

MARTA. (*Tallant-lo.*) Que saps si n'hi ha, de llops?

JOAN. No. Per què ho dius?

MARTA. Pensava que potser no li vendré la meva part a la Berta. Hi ha la casa dels masovers que està desocupada, i els magatzems. Sempre ens podríem fer una casa per nosaltres.

JOAN. Hi ha llops.

MARTA. En què quedem? No, no n'hi ha.

JOAN. No n'estiguis tan segura.

MARTA. (*Abraça el JOAN per la cintura.*) A la nostra filla li encantarà jugar amb les cosines. Pensa-hi.

JOAN. Acabarà jugant amb els llops.

Va, tornem. La festa comença.

MARTA. *(Li agafa el braç per aturar-lo.)* Recorda: no em contradiguis davant d'ells. Si no hi estàs d'acord sobre alguna cosa, no cal que ho diguis. Després, ens fiquem al llit i en parlem, sí?

El JOAN i la MARTA van cap a la taula i s'asseuen.

— 5. LES PROMESSES —

EL PARE avança des del fons i es queda al centre del prosceni. Darrere, la BERTA també avança i se situa en un extrem. No es miren. Tots dos parlen al públic.

EL PARE. Era a l'estudi, quan la Berta em va trucar. «Vine, si us plau», em va dir.

BERTA. Vine, si us plau.

EL PARE. Se li va tallar la veu, però no va penjar. Tots dos sentíem el silenci.

BERTA. Si us plau, no pengis.

EL PARE. Com si parlés a un convalescent, amb esperança i amb desdeny alhora. Vull dir condescendent. Sabia que encara era al telèfon. Vam aguantar una estona sense dir-nos res. Podia sentir la seva presència. Callada, retenint el plor. Va insistir.

BERTA. No pengis.

EL PARE. La Isabelle em va sentir parlar sol i va obrir la porta de l'estudi. Em va veure al telèfon i va tornar a tancar. Era assegut davant l'ordinador amb la finestra oberta. Se sentia el vent i els ocells entre les fulles del jardinet despulat que tenim davant de casa, sota les impressionants parets posteriors del Palau dels Papes, sempre més altes i més inexpugnables que les del poema. Vaig rellegir els primers paràgrafs que havia escrit aquell matí, abans que no em truqués: «Pertot arreu, el vent sacsejava els records dels arbres. Com si tots els sentits s'obrissin alhora. Mai no m'acostumaré a l'impacte de la bellesa de l'Alt Empordà». Incandescent.

BERTA. Encara ets aquí?

EL PARE. Em vaig quedar atret per la paraula: incandescent.

Sí. Tot va bé, petita?

Vaig guardar el text i em vaig enretirar de la taula de l'estudi. No em va fer cap retret, llavors no. El moment dels retrets va arribar després.

BERTA. Per què te'n vas anar tot just després de l'enterrament de la mare?

EL PARE. Ho va dir com si acabés de passar, malgrat que, ara, fa tot just un any. Va insistir.

BERTA. Per què no eres al seu costat quan va morir? Per què no ens vas trucar? Què en sabies tu, del que ha fet?

EL PARE. Totes les preguntes alhora, totes seguides, com si l'objectiu de cada pregunta fos provocar la següent i no pas una resposta. Va tornar a callar. Una pausa més llarga encara.

BERTA. Pots quedar-te a casa, a la vostra habitació, la de les flors a la paret, ningú no et molestarà.

EL PARE. Li vaig dir que m'estimava més anar a l'hotel. A l'hostal d'Empúries, entre les ruïnes i la platja. No vull destorbar. Com dir-li que ja no vull que Palau Borrell sigui casa meva? Es va fer un nou silenci.

BERTA. Vindràs, oi? T'esperem. L'Àlex també hi serà.

EL PARE. No sé per què, vaig pensar en coses que puc fer amb les mans.

Mentre EL PARE continua parlant cara al públic, la BERTA, la MARTA i el JOAN. i l'EDUARD desparen la taula, retiren plats i alguns coberts, despleguen tovallons, omplen gots d'aigua i de vi. Moment en què comença la sobretaula del Segon Acte. El cobert del lloc que havia de ser ocupat per l'ÀLEX queda parat a taula.

EL PARE. Doncs, bé. Ja soc aquí. Ara, toca la celebració de l'aniversari. Espero que aquesta vegada, si és que finalment es presenta, l'Àlex no farà com l'últim cop. «Em sap greu, no era això el que volia dir. M'he deixat emportar», em va dir, després.

Però tots dos sabíem que no ens havíem deixat emportar ni per la sorpresa, ni per la indignació, ni per la ràbia, ni per la frustració. Eren les paraules justes, fredes i assajades. Les que ens hem dit a nosaltres mateixos una vegada i una altra. Les que confiem pronunciar abans de fer-nos enrere. Quan això passa, em fas por. Potser el silenci crema tant com les paraules. Però l'incendi del silenci s'extingeix tot sol.

Per què no em vau preguntar res durant les exèquies? Una cerimònia de difunts sense difunta, perquè li havien de practicar l'autòpsia. «Quan hagi mort, obra la finestra», em va demanar. No recordo haver-ho fet. Tres setmanes després, al cementiri, a l'enterrament de les cendres, tampoc no vau voler parlar-ne. Tot havia quedat explicat a l'informe forense.

De debò que l'única cosa que us interessava saber era com havia reaccionat la vostra mare arran de la mort del Miquel? Va ser idea de l'Àlex o vostra? Havia passat tota una vida. Per què no vau fer llavors totes les preguntes? Per què heu esperat un altre any? Què espereu que respongui? El que va passar és entre ella i jo, i, morta ella, és meu. De ningú més. No hi teniu cap dret. Que què vaig sentir? Potser expectació. Expectació, sí. El que se suposa que se sent just el moment abans d'un esdeveniment extraordinari. Suposo, és clar.

Hi havia una cançó que ella taral·lejava, com feia?

L'Àlex ho ha fet millor. No vindrà. Diu que ho farà, però al final, es farà enrere. Com sempre. Ningú no l'espera. Les germanes no hi compten. Ell sempre ha defugit els conflictes: haver de triar on se situa. A més, ell pensa que el jutjo. El faig sentir incòmode. Potser pensa que m'ha decebut per viure la seva vida. Amb ell, no em puc defensar. Mai no pensem que potser els pares i els fills no som tan diferents de com ens imaginem.

Hi havia aquella cançó, aquell poema que ella taral·lejava. Deia: *La cançó de la darrera cita: mor amb mi*. Mai no he sabut d'on va sortir.

«Posat guants», em va dir.

«M'ho deus, m'ho vas prometre, *amb mi, em va dir. Moriré amb tu*, no diu això la cançó?

No n'estic segur que sigui una cançó?

Fosa a negre.

ACTE SEGON

— 6. LA SOBRETAULA —

Tos cinc asseguts. La BERTA i la MARTA s'asseuen les últimes.

BERTA. Se't veu estupenda. Portes un bon embaràs?

MARTA. La veritat és que sí. Dormo bé i no em sento fatigada. Potser el pitjor, la cremor d'estómac. Haig d'anar en compte amb els menjars, res que no pugui solucionar un *alka-seltzer*, els duc a la bossa.

BERTA. A mi, em va passar el mateix amb la Núria.

EDUARD. Ja teniu pensat el nom?

MARTA. (*Al JOAN.*) Que et semblaria, si li diem Clara. Clara. Sona bé.

BERTA. Clara, com la mare. És un nom molt bonic.

EL PARE. Em fa molt feliç.

JOAN. Sí. Clara, Clara, Clara. Et semblarà estrany, però el nom em fa veure com serà.

EL PARE i la BERTA s'aixequen i li fan un petó a la MARTA.

JOAN. Podríem fer un brindis.

EL PARE. (*S'asseu de nou.*) Joan, si us plau, em passes l'ampolla de vi?

(*Tothom brinda.*) Per la Clara!

(El pare aixeca la copa en direcció al lloc buit de la taula.) Per tots vosaltres!

EL PARE. *(A la BERTA.)* Per què no heu retirat de la taula el cobert de l'Àlex, al capdavant, si no l'esperem, si no ha de venir?

EDUARD. *(Mentre EL PARE s'omple de nou la copa de vi i en beu un glop.)* Ha estat idea meva. Ens fa sentir la seva absència.

MARTA. Potser no ha estat una bona idea, Eduard.

JOAN. L'Àlex, ho ha tornat a fer.

MARTA. No sé com s'ho fa, però sempre aconsegueix defugir les reunions familiars.

EL PARE. Defuig haver de prendre partit.

BERTA. Ja us he dit que l'Àlex m'ha trucat. No hi podia venir. De debò. S'ha excusat.

MARTA. Sempre el defenses.

BERTA. M'ha fet feliç parlar-hi. He provat d'animar-lo, l'he vist molt trist. Com fatigat.

(A la MARTA.) La veu li feia ombres.

JOAN. Què vols dir?

MARTA. *(Estira la mà per damunt la taula i li ofereix a la BERTA, que li agafa.)* Ja veig que ha aconseguit amoïnar-te. Ho fa expressament, i tu li consents. Pren encara medicació?

BERTA. No, em penso que no. Temps enrere l'hi van retirar, però no n'estic segura.

EL PARE. Ha recordat una altra vegada tot el que va passar, oi? És insuportable.

JOAN. Per què ho fa?

BERTA. També hem rigut, recordant el cap de setmana que vaig conèixer l'Eduard.

JOAN. Nosaltres hi érem.

MARTA. Ell no busca la veritat. Bé, de fet, a qui li interessa la veritat? Ha recordat els seus records, oi?

BERTA. Recordar records?

MARTA. No t'ha parlat del seu somni del cavall negre? Del cavall negre que el perseguia pel jardí al voltant de casa, sense acabar d'atrapar-lo, però també sense permetre-li aturar-se?

BERTA. Sí, però aquest somni, si no recordo malament, era un somni del Miquel.

MARTA. Això és el que, de vegades, deia després. Però el somni era seu, de l'Àlex. Potser, si ell s'hagués aturat, el cavall l'hauria fet saltar sobre la seva gropa i se l'hauria endut al galop. Sempre fa el mateix: recordar records.

BERTA. Què vols dir?

EDUARD. Que no és això el que fa tothom, recordar records?

EL PARE. Deixa-ho córrer, Marta.

MARTA. No res, Berta.

BERTA. Sí, què has volgut dir?

MARTA. El que vull dir és que l'Àlex continua recordant que el Miquel es va ofegar, no és això?

BERTA. Sí. És que no es va ofegar?

MARTA. (*Mira a EL PARE i després a la BERTA.*) No. Em sap greu, Berta, però va morir d'un cop al cap.

BERTA. Com?

(*A EL PARE.*) Com? Un cop al cap? Ho dieu de debò?

(*A la MARTA.*) I m'ho dius ara!

EL PARE. N'hem de tornar a parlar, ara? Ha passat tota una vida, què cal saber que encara no sapiguem?

BERTA. Si us plau, pare.

EL PARE. I de què et servirà? De què ens ha servit a tots plegats? Què canviarà? Quin és l'altre consol?

BERTA. (*Fa el moviment de girar-se per aixecar-se. EL PARE la reté del braç. Ella es resisteix.*) No, no, no.

EL PARE. Tenia una ferida al cap. L'aigua era negra i tèrbola, però no hi havia sang. Probablement, ja era mort quan va caure a l'aigua. L'informe deia que no tenia aigua als pulmons.

BERTA. Què va passar, doncs? Com és que l'Àlex no ho sap? Com és que jo tampoc no ho sabia?

MARTA. Perquè ningú no va voler parlar-ne amb tu ni amb ell. Tot i això, penso que en algun moment d'aquell dia, tothom ho va saber. També tu. Vam sopar plegats, no es parlava d'altra cosa.

EL PARE. Probablement, es va colpejar el cap contra la paret de la bassa abans de caure-hi. Mai no hem sabut que hi feien dalt de la paret del pou? Mort el Miquel, tant li fa, si es barallaven, jugaven, feien una aposta o un duel.

JOAN. Potser es barallaven.

MARTA. L'Àlex sap què va passar, sempre ho ha sabut. Només hi eren ell i el seu germà. Però la mare el va voler protegir de la veritat. Us va protegir a tots dos.

BERTA. L'Àlex sempre ha explicat que, quan li va dir al Miquel que anava a buscar ajuda, ell li va demanar que no el deixés tot sol i, després, li va proposar l'empat: «Empatats?», com quan jugàvem.

EDUARD. (*A la BERTA.*) Han passat molts anys. Potser l'Àlex va voler recordar-lo encara viu dins l'aigua.

BERTA. Sempre ha explicat la mateixa història. El Miquel li deia des de l'aigua que havia perdut la sabata i que la mare el castigaria. També li deia que no volia quedar-s'hi tot sol.

EL PARE. Hi havia una sabata a terra, al costat del pou. Algú la va recollir i la va dur a casa. Estava seca. L'altra la duia posada.

MARTA. (*S'aixeca i abraça la BERTA.*) No té importància, Berta. Inventem records, volem oblidar. Suposo que ell mai no ha volgut afrontar-s'hi. Una vegada, també em va costar molt a mi, recordes?

BERTA. No, no ho recordo. Tu mai no has tingut aquests records.

EL PARE. Fins quan haurem de recordar? Quina és la versió definitiva? De debò, n'hem de continuar parlant?

La tarda es va enfosquir de cop, i tota la terra va queda en silenci. Un silenci complet, també als arbres. I, de seguida, una pena immensa. El que acabava de passar era la mena de coses que mai no ens passen a nosaltres. Són notícies d'altres famílies, altres països, altra gent. Gent que no té sort i no té culpa.

(*A la BERTA.*) L'Àlex no va voler mirar la bassa. Tothom era allà mirant el Miquel mig enfonsat. Però l'Àlex es va quedar darrere la seva mare.

BERTA. No vau esperar ni a l'endemà per jutjar-lo? Érem nens!

EL PARE. No van empatar: juguessin al que juguessin, o com fos que es barallessin, l'Àlex va guanyar. La seva mare el va protegir i no li va deixar confessar-ho. Ni va voler que insistís a preguntar-l'hi. Ell sap que jo sé que ell ho sap.

BERTA. Per què dius això, pare? És que mai no us perdonareu tu i ell?

EDUARD. Què és el que us heu de perdonar?

BERTA. Per què aquest ressentiment? Era avui el dia?

(*A la MARTA.*) Sabeu? Jo no vull canviar el que va passar. Amb la veritat també es menteix. Durant tots aquests anys hem viscut la mateixa història amb l'Àlex i amb la mare. Pensava que també n'era la vostra. Per què, era? Per què l'heu guardat tant de temps. Què us ha fet l'Àlex, que de sobte en parreu? O és que hem estat nosaltres, alguna cosa que no hauria d'haver dit?

MARTA. (*Abraça de nou a la BERTA.*) Com pots dir això. Si us plau, perdona'm. Perdona'm. No estem contra ell, Berta. I menys encara contra tu. Però ja alguna cosa que ens fa sentir malament. Què és el que us feia tan vulnerables, a ell i per extensió a tu? Tu no eres infeliç. Tu no eres una noia trista. Mai no ho has estat. Era com si per protegir-lo haguessis d'imitar la seva infelicitat. La seva tristesa.

La MARTA fa el gest de la mà per deixar-ho córrer i es torna a seure.

JOAN. I avui, quina excusa te n'ha donat? Ah, sí, la feina. Potser un acte de partit.

BERTA. Cap excusa, ha fet broma.

MARTA. Tampoc no va venir a l'enterrament, recordeu?

EDUARD. Hi va arribar tard.

(*A la BERTA.*) Disculpeu, vaig a mirar que fan les nenes.

BERTA. (*Retenint-lo.*) No, espera.

EL PARE. A ell rai, no li cal cap motiu per justificar que no ha fet el que havia de fer.

MARTA. Però en té, de motiu. Llavors, era la por. I, ara, també.

(*A la BERTA.*) No em miris amb aquesta cara, ho saps prou bé. Us passàveu el dia junts. També les nits.

BERTA. Com dius?

MARTA. T'has tornat vermella? El que sents. Pensaves que ningú més no ho sabia?
Doncs, tothom n'estava al corrent, inclosa la mare.

BERTA. Què us passa avui, que és el dia mundial de la revelació de secrets?

MARTA. Et puc fer una pregunta?

(*La BERTA la mira sense respondre.*) Sempre t'ho he volgut preguntar. Dormíeu despullats? Com és que sabíeu com es feia, ja saps? Vull dir, ho fèieu de debò? Vull dir, sexe de nens? Li vas ensenyar tu?, tu eres un any més gran.

BERTA. (*Mira a l'EDUARD i tots dos s'agafen les mans. A la MARTA.*) Però com se t'acut? Érem nens, ni tan sols sabíem que teníem sexe! Dormíem plegats com feien els pares, perquè ens estimàvem i no volíem dormir sols. Res del que penses. I no, no dormíem despullats: ell duia pijama i jo una camisa de dormir. De debò? Sexe de nens?

(*Mira a EL PARE i després de nou a la MARTA.*) Tu també, pare? Érem nens, Marta, nens!

EL PARE. Doncs, jo no en sabia res. Almenys, no recordo que ho sabés.

JOAN. No t'hauria d'estranyar. Pel que jo sé, no hi eres mai, et passaves el dia escrivint tancat a l'estudi.

BERTA. Si us plau, Joan.

MARTA. Tu, pare, vas desistir.

EL PARE. Desistir? Què vol dir, desistir?

BERTA. Vol dir dimitir, pare. Tots ho vam fer, tots vam dimitir. Nosaltres, també; també, nosaltres. Quan la mare fa el que ha fet la mare, hi ha alguna cosa que no hem fet o que hem fet malament els que érem al seu costat. Tu. Tu, també.

EL PARE. D'acord, jo. Em vaig allunyar, és això? Però què vol dir desistir respecte de la vostra mare? Que en sabeu vosaltres?

No vull que la tristesa em protegeixi, això és tot. La vostra mare es va convertir en una dona trista. Atrapada en la tristesa: no va aconseguir fugir-ne ni enfrontar-s'hi. Com en el somni del cavall negre.

MARTA. És per això que vas marxar sense dir res, sense advertir ningú?

(*EL PARE no respon.*)

BERTA. (*A la MARTA.*) I què deia la mare de dormir plegats l'Àlex i jo?

MARTA. Em va dir: deixa'ls tranquils.

Ja coneixies la mare, tu i ella sempre vau protegir l'Àlex. I ella a tu. Un dia, em va dir: Han deixat de fer el ritual de les semprevives, tot anirà millor. Què volia dir?

BERTA. No era cap ritual. Tots dos sortíem a recollir semprevives i fèiem un ram que deixàvem al costat de la bassa. Ho vam fer a la fi d'aquell estiu i l'estiu següent, i potser l'altre. Després, ho vam deixar.

EL PARE. Quina edat teníeu?

BERTA. (*A EL PARE.*) L'edat que tenen els nens! Quina edat vols que tinguéssim? L'Àlex en tenia tretze anys i jo catorze, vaig fer els quinze al novembre.

JOAN. (*Sense interrompre la BERTA.*) Catorze anys, la crisi de l'adolescència.

MARTA. (*Al JOAN.*) En això t'equivoques. Ella mai no va passar la crisi de l'adolescència. De fet, totes dues van passar de la infantesa a l'edat adulta.

BERTA. (*Continua, dirigint-se a EL PARE.*) A la fi d'aquell estiu, em va venir la primera regla, o és que tampoc no ho vas saber? Va ser arran de la mort del Miquel. Vam passar por. Por i desconsol.

MARTA. Ho recordo. Tant tu com jo vam tenir regles tardanes, ens ve de família. Però, si no recordo malament, us va durar més d'un estiu, i era ell qui passava por. Era ell qui cridava i plorava de nit. Pujaves a consolar-lo i despertaves tothom, el terra de les golfes cruïxia com ara.

BERTA. Deixa'l tranquil, si us plau. Només ho fèiem quan érem aquí, durant les vacances d'estiu. Tenia por.

MARTA. La maleïda por continua. Se'n diu culpa. És la culpa la que el persegueix. Em sap greu, Berta, però quan l'Àlex se'n va anar, no va marxar. Va fugir. I continua fugint.

EDUARD. Cap de nosaltres ha sentit aquesta mena de por.

JOAN. De quina por parles?

BERTA. De la por que se'n va endur el Miquel. L'Àlex també la va veure.

JOAN. Diràs que també la va sentir.

BERTA. L'Àlex deia que l'havia vist.

(*A la MARTA i, després, a EL PARE.*) Creieu que jo ho sabia? Creus que jo sabia això del cop al cap del Miquel i que la memòria ho ha esborrat?

EDUARD. És que això canviaria alguna cosa? Canviaria el dolor, l'enyorança, la malenconia? Quina importància té, ara.

BERTA. (*A l'EDUARD.*) Com es pot oblidar una cosa així? I l'Àlex, penses que ell ho va saber? Penseu que ho sap?

MARTA. No és això el que no el deixa viure? No és això el que el persegueix? No és d'això que s'amaga?

EL PARE. (*A la MARTA.*) Com deies fa un moment, tan de bo hagués saltat dalt de la gropa del cavall negre. Hauria deixat de córrer al davant.

JOAN. Al davant de la culpa.

(*A la MARTA.*) És el que vols dir, oi?

Fosa a negre.

— 9. L'ABSÈNCIA DE L'ÀLEX —

MARTA. (*A l'EDUARD.*) Veus com no ha estat cap bona idea deixar el seu cobert a taula? No ens fa sentir l'absència, ens fa parlar d'ell per omplir el seu lloc. Mai no ha estat tan present.

JOAN. L'Àlex, el gran manipulador! Com tots els somiadors. Ficat en política per amagar-se. Per poder renunciar a si mateix. Per poder dissoldre's en els altres. Li ha sortit força bé, no el critico.

EDUARD. Tu no coneixes prou l'Àlex per parlar-ne així. N'hauríeu d'estar orgullosos.

MARTA. N'estem orgullosos, però se n'aprofita.

BERTA. Qui vol un cafè?

(*Un silenci breu.*) D'acord, tothom.

La BERTA surt. L'EDUARD s'aixeca i recull el cobert de taula posat per a l'ÀLEX i també surt.

EL PARE. Sempre tan melodramàtic.

MARTA. (*Al JOAN, en veu baixa.*) Si continues cabrejant l'Eduard, l'única cosa que aconseguiràs és que t'envii la mare de tots els virus informàtics als ordinadors del despatx. I amb raó! Ell i l'Àlex són amics des de l'escola. Va ser l'Àlex qui li va demanar que sortís amb la Berta, el seu amor impossible.

EL PARE. (*Al JOAN.*) Sempre ha estat així amb l'Àlex, des de ben petit. Ningú no li podia fer cap crítica, cap reprovació. Pensàvem que era el més vulnerable, quan, en realitat, és el més fort, però per altres mitjans.

MARTA. Tothom ho va acceptar, tu i jo, també, pare. No t'has plantejat mai que potser això és el que ens ha unit?

JOAN. Vosaltres no esteu units, Marta.

MARTA. Sí que ho estem. Fins i tot, de lluny i sense necessitat de dir-nos-ho.

Fins i tot quan ens barallem o estem disgustades. I això val també per l'Àlex.

Què hi fem aquí, si no?

EL PARE. No sé què vols dir.

MARTA. És que tu mai no has conegut aquesta unió entre germans.

— 10. L'HABITACIÓ DEL PARE —

La BERTA que entra amb la safata i les tasses de cafè. Darrere entra l'EDUARD que porta la cafetera a la mà. Tothom es prendrà el cafè, mentre parlen.

BERTA. (*Encara des de fora l'escenari.*) Canvieu de conversa, que entrem.

EL PARE. (*A la BERTA.*) He vist que encara em guardes l'habitació de les flors a la paret.

BERTA. Hi has pujat?

EL PARE. Sí, m'ha fet gràcia veure-ho tot tan endreçat. Si no recordo malament, tot era fora de lloc quan hi érem.

(*Fa un glop i es queda amb la tassa a la mà.*) Sempre he estat un desastre. I la vostra mare, no diguem! Des d'allà, he vist que has plantat un xiprer al costat del xiprer del Miquel.

MARTA. És el de la mare, el vam plantar entre totes dues.

EL PARE. M'ha fet feliç.

BERTA. Pensàvem que et quedaries.

EDUARD. És casa teva.

EL PARE. No, és casa vostra.

BERTA. Tens la teva roba penjada a l'armari.

JOAN. El teu raspall de les dents al bany.

MARTA. També els records, intactes.

EDUARD. I els llibres, tots els llibres que vas deixar aquí.

EL PARE. Us heu posat d'acord, ja veig.

JOAN. A mi, no em cal, soc advocat.

EL PARE. Ets massa ràpid per a mi.

JOAN. Vols dir?

BERTA. Va, no discutiu.

JOAN. Què no som aquí per això?

MARTA. Sí, amb la condició que pagui la pena.

JOAN. Tens raó, estimada. Som aquí per la vostra mare.

BERTA. (*Mirant la MARTA.*) Pare, recordes per què la mare va deixar el teatre?

EL PARE. Tu, també? Tu, també, et posaràs a fer les preguntes de l'Àlex?

MARTA. Què vols dir?

EL PARE. (*Mira la BERTA.*) Ella sap perfectament què vull dir. Si el teu germà em vol preguntar alguna cosa, que ho faci ell. Ell és l'especialista en fer les preguntes fora de temps. El dia de l'enterrament de la vostra mare, arriba quan la cerimònia ja ha acabat i l'única cosa que l'amoïnava era saber per què la mort del Miquel havia enutjat la vostra mare. No entristit, no; enutjat, va dir. Acabàvem d'enterrar la mare, havia passat tota una vida des de la mort del Miquel, i ell em surt amb això. Com respondre?

Com és que durant tots aquesta anys mai no l'hi vau preguntar a ella?

MARTA. Hi ha un gest per l'enuig, un moviment dels ulls i dels llavis. Una lleugera contorsió diferent del posat de la tristesa. La mare ho sabia fer, era actriu.

EL PARE. Doncs, d'acord: estava enutjada. I ara, què?

BERTA. Pare, si us plau.

EL PARE. Recordeu la peixera de peixos de colors que havia al menjador, abans que ampliéssim la sala?

BERTA. *(Nega amb el cap.)* L'Àlex m'ha preguntat el mateix.

MARTA. Sí.

EL PARE. Jo volia deixar anar els peixos a la bassa. Quan li vaig dir a la vostra mare, ella s'hi va oposar. Em va dir que no, sense dir-me'n cap motiu. Però els peixos estaven vius. I, al final, els vaig dur a la bassa.

MARTA. Això explica l'enuig, pare. Un pressentiment.

EL PARE. I és important, l'enuig?

BERTA. L'enuig, no, pare. Però el patiment secret de la mare, sí.

MARTA. I saps per què la mare va deixar el teatre? Jo també m'ho pregunto, de vegades.

EL PARE. No, no ho sé. No me'n recordo. Estava farta, suposo.

MARTA. No va ser perquè havia començat a perdre la memòria?

EL PARE. No. Tenia una memòria prodigiosa. Entrenada. Tret dels darrers mesos, fins i tot malalta, mai no en va tenir cap problema.

MARTA. Jo deia que de gran volia fer teatre, potser per això.

EDUARD. Recordes, si en aquella època va passar alguna cosa? Potser la mort d'algú proper, potser una decepció o una malaltia.

EL PARE. Si va passar alguna cosa, fos el que fos, és entre ella i jo. Va deixar el teatre, això és tot. Va ser decisió seva. Va dir que escriuria les seves memòries, però no ho va fer.

JOAN. En el fons, millor.

BERTA. Per què millor?

JOAN. Perquè hauria passat comptes amb ella mateixa i amb tothom, no són per això les memòries?

MARTA. La mare no era una dona ressentida.

EL PARE. Tampoc no era una dona que sabés girar full. Ho arrossegava tot amb ella.

BERTA. En això, l'Àlex se li assembla.

JOAN. En el cas de l'Àlex, és deliberat.

MARTA. Pel que dius, la mare va deixar el teatre per tensions entre vosaltres, és això?

EL PARE. No. El que he dit és que passés el que passés va ser entre ella i jo.

Fosa a negre.

— 11. LA CANÇÓ DE LA DARRERA CITA —

BERTA. Hi ha altres coses que volem saber, pare.

EL PARE. Ja m'ho suposo. Per això són els aniversaris.

(A la MARTA.) Va ser la Berta qui em va trucar, però potser va ser idea teva, oi?

BERTA. Volem comprendre la mare. Entendre-la.

EL PARE. Jo també us voldria entendre a vosaltres.

(A la MARTA.) Per què em vas enviar la fotografia que li vas fer quan ja era morta? Com us vau atrevir a fer-l'hi? Quantes li vau fer? En què pensàveu?

(A la BERTA.) No ho sabies, oi?

BERTA. Sí que ho sabia: jo era allà quan l'hi va fer.

EL PARE. *(A la MARTA.)* Per que no les penges a les xarxes?

MARTA. Si vols, després en parlem, de les fotos.

EL PARE. De qui va ser la idea de fotografiar-la? Us adoneu del que significa? Com us vau atrevir? La vau retocar, abans de fer-l'hi? Com preguntar-ho? On és la bondat?

MARTA. Et vaig enviar la fotografia de la mare tal com la vaig veure jo. Morta d'hores. No sé quantes en feia que era morta quan vaig entrar a casa seva, vaig enfilem pel passadís i vaig entrar al seu dormitori. És el meu record.

Vaig voler que també fos el teu, igual de terrible i patètic.

Havia quedat amb ella que hi passaria. Que com em vaig atrevir? Com et vas atrevir tu, a no ser allà, al seu costat, per impedir-me de veure-la? Si vols que sigui entre tu i ella, haver actuat en conseqüència i haver estat al seu costat. Les espelmes apagades, la finestra oberta, l'olor de flors marcides, les sabates negres de taló al costat del llit, el vestit dels concerts..

EL PARE. La finestra oberta?

BERTA. El pot de vidre de la crema hidratant trencat i la crema escampada pel terra del bany. Les sabates negres de taló, una dreta i l'altra caiguda de costat.

MARTA. D'acord? D'acord, doncs.

EL PARE. Em sap greu. De debò. Dius, la finestra oberta?

MARTA. Si, la finestra oberta. Vaig ser incapaç de tancar-la.

BERTA. La vaig tancar jo.

MARTA. No vull que ens fem retrets, pare. Voldríem que ens parlessis de la mare. Voldríem saber què la va empènyer. Què us va empènyer? Com ho va decidir. Com ho va viure. Ha passat un any, hauria de poder ser més fàcil per tothom.

BERTA. Havíeu fet un pacte? Vull dir, de morir plegats? A les instruccions, ella parlava d'una cançó, *Mor amb mi*, una cançó que li hauria agradat que trobéssim, però que no hem trobat. "Pregunteu al pare", diu.

EL PARE. Hi havia un poema; penso que no era cap cançó, que era un poema que recitava cantant. No ho recordo, deia alguna cosa com: *La cançó de la darrera cita: mor amb mi*. La tardor parlava amb tristesa i l'amant acceptava i responia: *Moriré amb tu*. No n'estic segur, parlo de molts anys enrere. Però això no era cap pacte.

MARTA. Tu sabies que ho volia fer? Sabies que havia triat aquell dia? Hi havia tot d'espelmes apagades a l'habitació, cremades a mitges. Per una festa de comiat, o de benvinguda.

BERTA. La vas ajudar. La vas ajudar?

(EL PARE *no respon.*)

BERTA. Ens ho pots dir, pare.

(EL PARE *no respon.*)

MARTA. La vas ajudar, oi? Digues, ho vas fer?

(EL PARE *no respon.*)

MARTA. Així que és cert! Eres allà.

BERTA. Com que eres allà?

JOAN. Ara, ho entenc. Eres allà i te'n vas anar? Això explica les espelmes apagades.

BERTA. Això explica que l'assistenta no hi fos. Ens va dir que la mare li havia donat festa aquella setmana.

MARTA. Què hi vas anar a fer?

BERTA. (*L' EDUARD li agafa la mà.*) Oh, pare!

EL PARE. La vostra mare és la persona que més he estimat i la que més he trobat a faltar. Abans i ara. Ella em manca. M'ha mancat durant anys.

MARTA. És per això que vius a Avinyó?

EL PARE. No sé si tens dret a fer-me la pregunta que em vols fer.

MARTA. Hi vius sol?

EL PARE. No.

BERTA. Què hi havies anat a fer a casa de la mare?

EL PARE. La mort terrible d'un bon amic ens va acabar de decidir. Tots dos ens vam prometre que no ens deixàriem arribar més enllà de la pèrdua, de l'extinció de la memòria. Havíem fet testament vital perquè vosaltres n'estiguéssiu al corrent. Entre nosaltres, però, ens vam fer una promesa.

BERTA. La mare no havia arribat allà on dius. Feia quimioteràpia. Patia mancances i dolors, però ella era lluitadora.

(*L' EDUARD li frega l'esquena suaument.*)

EL PARE. Un dia, no fa gaire, em va trucar. "Avui, no he reconegut la Berta", em va dir. El procés era molt ràpid. Dos dies més tard, em va dir que havia parlat amb tu, Marta, i que tu no l'entenies. No entenies el que deia, perquè parlava una llengua indesxifrable.

(*Se serveix una altra copa de vi i fa un glop.*) N'hem de discutir, ara, del que ja sabeu?

BERTA. La mare era optimista i lúcida.

EL PARE. Recordeu quan va començar la rigidesa? No hi tenia cap sortida, cap esperança. Sabia que estava condemnada a viure la seva agonia completa. Primer, la rigidesa de les mans i els dits, després, la dificultar d'empassar i de parlar, de moure els braços i les cames.

BERTA. Però li quedava temps encara. Hauria pogut instal·lar-se aquí. L'hi vaig demanar, m'havia dit que s'ho pensaria.

EL PARE. No, no va voler. La dependència s'havia agreujat. Per pentinar-se, per rentar-se els cabells, per posar-se les sabates, per menjar sense ajuda o posar-se crema. Que no la vèieu beure el cafè amb una canyeta? Quan li quedava per romandre estirada al llit sense parlar i mirant fix al sostre?

No vull continuar. Prou!

MARTA. Tu ja no hi vivies amb ella. Feia anys que vivíeu separats. I havia una altra dona, oi? Va ser per ella que la mare va deixar el teatre?

(*EL PARE no respon.*)

MARTA. Li havies trencat el cor, això us alliberava de la promesa, no tan sols de la de viure plegats, sinó també de la de compartir la mort.

EL PARE. Ja n'hi ha prou, Marta! De vegades, les coses no són el que semblen.

BERTA. Marta, si us plau. Si us plau.

(*A EL PARE.*) Què vas fer aquell dia? Recordo que aquells dies caminava arrossegant els peus, però no volia que l'ajudéssim. Anava amb les seves sabates de mig taló, arrambada a la paret, agafant-se a les portes. Tocava les coses. S'esforçava en somriure.

(*EL PARE no respon.*)

MARTA. No, no somreia. L'expressió era de sorpresa i de rebuig. Se'n va adonar. No sé què vas fer o què li vas dir, fos el que fos, ella se'n va adonar.

(*EL PARE no diu res.*)

BERTA. Es va dutxar. Va provar de posar-se crema al braç i al cos, com sempre feia, i el pot li va caure. No es va maquillar. Es va vestir. Hi havia una ampolla de cava oberta.

(*La BERTA agafa la mà a l'ÉDUARD.*) Vau brindar?

(*EL PARE no respon.*)

MARTA. Que no has vist la fotografia? És la d'una dona vençuda pel silenci i la decepció. La mà estirada sobre el cobrellit. Tu eres als peus del llit, oi? Tu eres als peus del llit. T'assenyalava a tu.

— 12. MOR AMB MI —

EL PARE. (*Fa una pausa llarga.*) D'acord. No sé per què hem de continuar, res no us farà escoltar el que no voleu escoltar. Ha quedat entre ella i jo.

(*S'aixeca i es torna a seure.*) Amb ningú més.

BERTA. També és entre ella i nosaltres. Tothom es preguntava per què no hi eres. Uns ho feien obertament, altres amb els ulls. O fregant-te el braç, com si et disculpassin.

MARTA. L'Àlex i l'Eduard vam haver de fer tots els tràmits. La policia, les declaracions, la funerària. Tu no vas arribar fins una estona abans del funeral, vull dir, de la cerimònia al tanatori. No saps com ho vam viure això, no en tens ni idea.

EL PARE. Tant me fa el que pensi tothom. Ella sabia prou bé perquè me'n vaig anar. Si no us ho va voler explicar, no ho farà jo. I el mateix passa amb el teatre. Mai no us va explicar per què va deixar d'actuar, i mai no l'hi vaig preguntar. D'un dia per l'altre, es va retirar de l'escena, només feia doblatge i lectures de poemes. ¿Alguna vegada, el vostre germà, l'Àlex, li va preguntar per què havia abandonat el teatre? No, no ho va fer.

BERTA. Potser sí que ho va fer.

EL PARE. No. Cap de vosaltres no ho va fer. Si ho hagués fet, no us caldria preguntar-ho ara. Doncs, bé. Accepteu el seu silenci. Accepteu el seu secret.

MARTA. Com podíeu viure amb tants secrets?

(*EL PARE no respon.*)

EDUARD. Són els secrets d'ella, Marta. I el seu silenci també ha estat el nostre silenci.

BERTA. Ho havíeu planejat tots dos? Li vas deixar que ho fes tota sola?

(*EL PARE no respon.*)

MARTA. Ella sola no ho hagués aconseguit.

(*EL PARE no respon.*)

BERTA. Com et vas atrevir?

EL PARE. Mai no t'has preguntat si tenia dret a demanar-m'ho?

MARTA. El que ens hem preguntat és per què no t'hi vas negar.

(*EL PARE no respon.*)

BERTA. Marta, prou, era la seva darrera cita. La darrera cita de la mare. Volia que el pare hi fos.

EL PARE. (*S'aixeca.*) Per què em jutgeu? Què hauríeu fet, vosaltres dues al meu lloc? No en sabeu res, ni d'ella ni de mi.

BERTA. (*També s'aixeca i abraça al seu pare.*) Oh!, pare, no volíem dir això.

EL PARE. És entre ella i jo. Només entre ella i jo. No pertany a ningú més.

Fosa a negre.

— 13. LA INVITACIÓ AL VIATGE —

MARTA. Fes-te aquesta pregunta: Com és que va ser capaç de deixar instruccions precises sobre la cerimònia del seu dol i no va deixar cap carta d'acomiadament. Cap explicació. La mare no era així. Quan fas el que va fer ella, no ho fas en silenci.

Tret que sigui una expiació. De quina culpa?

(*EL PARE no respon.*)

EDUARD. Potser tot el que volia dir és als poemes que va escollir.

BERTA. (*A EL PARE.*) Recordes com va anar?

EL PARE. (*S'asseu de nou.*) Un dia, després de llegir els *Sonets* de Shakespeare, em va dir que, si moria abans que jo, li agradaria que posés el *Sonet 30* al recordatori. Érem de viatge d'aniversari de noces, i ho va dir de passada. Però, pel que es veu, quan va arribar el moment, va canviar les instruccions. Potser ni se'n recordava.

BERTA. Per què el *Sonet 30* de Shakespeare?

EL PARE. (*A la MARTA.*) Tu coneixes el *Sonet 30*?

MARTA. *Quan convoco el retorn del meu passat / a les sessions del dolç pensament mut / ploro no haver acomplert el que he cercat, / vells errors ara nous i el temps perdut.*

(*A el JOAN.*) Recordes la lectura de la temporada passada?

JOAN. És un poema preciós.

EL PARE. Els darrers versos, com fan? Te'ls saps?

MARTA. Diuen: *Però, estimat, si penso en tu un moment / ve el que he perdut i marxa el sofriment.*

BERTA. Què hi fa aquest sonet entre tu i la mare, entre ella i nosaltres?

EL PARE. És un poema d'amor. Va dirigit als vius, a vosaltres. També a mi.

Diu: Si vols vèncer el temps, estima.

MARTA. Saps per què va canviar i va triar *Desolació* i *La invitació al viatge*?

EL PARE. M'hauria agradat que hagués conservat el *Sonet 30*. No sabia que havia deixat les instruccions que va deixar. El de *Desolació* ha de ser per la mort del Miquel, la branca de l'arbre abatuda per la tempesta. *La invitació al viatge* és un anhel. Li agradava aquest poema en prosa d'una manera especial. Uns mesos abans, em va demanar...

(*S'atura, fa una pausa.*) Tota la vida va voler arribar al país que se li assemblava i que duia dins com un somni, sense adonar-se que el país que se li assemblava era justament aquest, aquest tros de país, Palau Borrell. Vam compartir gairebé totes les alegries. Les tristeses miràvem de repartir-nos-les.

JOAN. Més aviat se les quedava ella.

BERTA. La mare volia que recitéssim el poema al funeral. Però només hi vam llegir el de *Desolació*. La Marta va repetir dues vegades el darrer vers, com una actriu.

MARTA. Al final, ens vam estimar més fer imprimir *La invitació al viatge* al mateix recordatori. La Berta va triar la fotografia d'aquests camps d'oliveres amb el turó al fons. Ho vas veure, et va semblar bé? Potser una mica esnob. Però a la mare li hauria agradat que el seu nom i el de Baudelaire figuressin al mateix full, encara que es tractés d'un recordatori de difunts.

JOAN. O justament per això.

Sona el mòbil de EL PARE. Mira la trucada, s'aixeca i avança cap al prosceni.

EL PARE. (*Respon amb monosíl·labs. Després, torna a seure.*) No.

No, encara. Sí.

— 14. DESOLACIÓ —

EDUARD. Algú vol més cafè? D'acord.

Agafa la cafetera, s'aixeca i surt.

BERTA. Mira que fan les nenes, estan molt callades.

(A EL PARE.) Recordo molt la mare.

EL PARE. Què és el que recordes?

BERTA. Ara, per exemple, quan ha sonat el telèfon m'hi has fet pensar. Sempre sec. Sabíem quan ella i tu parlàveu per telèfon. Sabíem que eres tu, perquè mentre parlàveu ella s'acostava a mirar per la finestra. Fins i tot en això éreu diferents. Si era ella qui havia sortit i et trucava, tu feies el que el que sempre feies, aixecar-te, moure't i retocar unes flors en un gerro o els llocs dels llibres de les prestatgeries per posar-los rectes, ben alineats, mentre no paraves de dir «sí» i «no». Com si tinguéssiu tot el temps del món i només la mare tingués preguntes per fer.

EL PARE. És que teníem tot el temps del món.

MARTA. És com si la veiés, d'esquena, immòbil, mirant per la finestra. Com si begués aigua freda i mirés el paisatge alhora. Sempre era ella qui parlava, qui tenia coses a dir. Aturava el pas del món.

EL PARE. Es va guardar dins la ferida de la mort del Miquel. Es va negar a compartir el dolor.

EDUARD. *(Torna amb la cafetera. A la BERTA.)* Tenen la tele encesa, però estan assegudes a taula, dibuixant un ram de semprevives. La Núria m'ha dit que era la meitat del ram, que no hi podia entrar, que era una sorpresa. La Laia ha repetit: sorpresa, sorpresa».

EL PARE. *(Mentre l'EDUARD serveix cafè a tothom.)* Teniu més records?

BERTA. Sovint arribaves tard.

MARTA. La mare et servia a tu primer.

EL PARE. Si no recordo malament, servia jo i em servia l'últim.

BERTA. No. La mare mai no jugava amb nosaltres.

EL PARE. Sí que ho feia.

BERTA. Només jocs de taula.

MARTA. La mare no deixava que pugéssim sobre seu, que saltéssim sobre el llit amb ella, que ens baralléssim de broma com índies apatxes que assalten un fort. Tu sí.

BERTA. La mare mai no reia, somreia.

MARTA. Però era la mare qui ens explicava històries. totes les històries del món. I les heroïnes sempre tenien els nostres noms.

BERTA. Una nit, l'Àlex i jo vam sentir que es tancava la porta d'un cotxe. Sense obrir el llum, vam veure per la finestra de dalt, els fars vermells d'un cotxe que s'allunyaven de casa. Sense fer soroll vam obrir la porta de l'habitació i ens vam quedar una estona escoltant els sorolls de la casa. No se sentia res. Vam tancar la porta i vam córrer al llit. Tots dos vam pensar que tu i la mare us en havíeu anat i ens havíeu abandonat.

EL PARE. Com podíeu pensar això? Ens ho va explicar?

BERTA. No ho sé, suposo que no. L'endemà, la mare era allà.

EL PARE. I jo?

BERTA. Potser hi eres. Recordo la mare.

MARTA. (*Assenyala la BERTA.*) La preferies a ella. La mare, també.

EL PARE. (*Nega amb el cap.*)

BERTA. Vam fer un viatge i va anar malament. Què va passar amb la mare?

EL PARE. A quin viatge us referiu?

BERTA. Al País Basc. Recordo l'Atlàntic. Era la primera vegada que vèiem pujar i baixar la marea. El mar reculava i deixava les barques varades inclinades sobre la sorra. L'Àlex tossia molt, no es trobava bé.

MARTA. La mare estava molt callada i va passejar tota sola per la platja, resseguint la vora de l'aigua amb les sandàlies a la mà.

BERTA. A nosaltres, no ens va deixar descalçar-nos i caminar a peu nu.

MARTA. Tu no sabies què fer.

BERTA. Nosaltres no volíem fer aquell viatge. Volíem banyar-nos.

MARTA. Volíem fer el que fèiem cada estiu. Passar els matins de totes les vacances a les platges de Sant Martí d'Empúries o de l'Escala, amb el grup. Amb els amics.

EL PARE. Recordo el viatge, plujós i gris, feia fred en ple estiu.

MARTA. I la mare?

EL PARE. No recordo que passés res amb la mare.

MARTA. La mare estava abstreta. Però ella mai no s'abstreia, no recordo que ho fes. No com tu, que ho feies sovint. L'abstracció d'ella volia dir alguna cosa, les teves no.

EL PARE. Si no recordo malament, érem allà perquè la mare estava de gira i la companyia de teatre feia diverses representacions, primer per Catalunya, com cada any, i, després, vam anar a Sant Sebastià.

BERTA. Altres estius ens deixàveu amb els avis.

EL PARE. Vam voler que vinguéssiu amb nosaltres, no recordo l'any, però ja éreu més grans. Com podeu recordar això? Això és tot el que recordeu?

MARTA i BERTA. No!

Tots tres riuen. L'EDUARD i el JOAN s'uneixen. Després, hi ha un silenci inesperat.

Fosa a negre.

— 15. LA TRISTESA DELS ANIMALS QUE FUGEN —

MARTA. Ara, és quan algú diu: només es viu una vegada.

BERTA. No, si us plau.

EL PARE. És més important la sort que el nombre de vides.

EDUARD. La Berta porta sort.

EL PARE. (*Li frega el braç a la BERTA.*) Sí. Potser és perquè va trobar un trèvol de quatre fulles.

BERTA. Saps que n'he trobat més, fins i tot n'he trobat dos de cinc fulles.

MARTA. (*A la BERTA.*) Com? I no ho has compartit? Saps que vas aconseguir amb el teu maleït trèvol? Encara ara, cada vegada que veig un prat o un jardí amb trèvols, em rebolco per terra per buscar-ne un de quatre fulles. Això és el que has aconseguit.

BERTA. Li passa a tothom.

(*Mira a l'EDUARD.*) A nosaltres dos, també.

MARTA. No trobes egoista quedar-te tota la sort per a tu sola?

BERTA. Tens raó, et donaré un dels trèvol de cinc fulles. De debò. Per *Pier Gynt*. Està assecat entre les pàgines d'un llibre, però segur que no ha perdut l'encanteri.

MARTA. (*Assenteix.*)

JOAN. Veig que també nosaltres hem sucumbit a la sort.

EDUARD. (*S'aixeca per sortir.*) No oblideu que aquest és un país de trèvols de quatre fulles. N'hi ha per a tothom.

MARTA. (*A EL PARE.*) Com es diu ella?

EL PARE. Es diu Isabelle.

MARTA. Quan temps fa que la coneixes?

(*EL PARE no respon.*)

BERTA. No comencis, Marta.

(*S'aixeca. A EL PARE.*) Se't veu fatigat, pare. Vine.

EL PARE. M'hauria agradat veure l'Àlex. L'hi diràs? Ell i jo no tenim tot el temps del món. No, ja no.

BERTA. Per què no el truques tu? Ja saps com és. Potser a tu t'és més fàcil que no pas a ell.

(*Li posa les dues mans a les espatlles.*) Estimar és un regal.

(*Li fa un petó ràpid.*) Un regal. Més que no pas ser estimat.

De vegades, n'hi ha prou amb dir-ho.

EL PARE. De vegades, no és tan fàcil. Però el trucaré, ja pensava fer-ho. (*Agafa del braç la*

BERTA.) Acompanya'm, m'agradaria estar una estona amb la Núria i la Laia.

BERTA. Hem parlat massa, oi?

Tots dos se'n van cap al fons. L'EDUARD els segueix. La MARTA i el JOAN avancen cap al prosceni.

Fosa a negre.

ACTE TERCER

— 16. EL PRESENT —

MARTA. (*Dirigint-se al públic.*) Que per què envejo la Berta? Ella s'estimaria més fer-se mal a si mateixa que fer-me mal a mi. Jo no, ho confesso. És com si per a ella viure i morir fos fàcil, fa aquesta impressió. He vist com li torna les mirades a l'Eduard. Ella m'impedirà caure, com fa amb ells. Amb l'Àlex i amb l'Eduard. Ella és la noia que cull trèvols de quatre fulles. Porta sal a dins. Mai no dona cap lliçó. Hi ha coses que no vol descobrir encara. Per això ningú no s'atreveix a fer-li mal. Ella parla amb el seu cos en veu baixa, hauria d'haver fet dansa, té el do del moviment, malgrat que el reprimeix.

A la Clara li encantarà jugar amb les cosines.

JOAN. (*Li acaricia la panxa des de darrere.*) Estàs cansada? Vols pujar a dalt i jeure una estona?

MARTA. (*Li agafa les mans sobre la panxa.*) Recordes Amsterdam de nit, després de sopar? Fèiem una volta pels canals per espiar els interiors il·luminats de les cases. Ens sentíem atrets.

JOAN. Tu deies que t'hauria agrada viure a Amsterdam. Per què aquests records, ara?

MARTA. No t'hi has fixat? No tenen cortinetes a les finestres. De nit, les finestres il·luminades de les habitacions de les cases de Palau Borrell amb gent a dins m'han recordat Amsterdam. Penses que els fa res, que els vegin?

JOAN. No hi ha ningú que miri, ningú no surt de nit. Els llops, recordes?

MARTA. La Berta estava radiant. Els cabells curts, potser.

JOAN. Bé, em deixes que et digui el que penso de tot plegat? És com si el vostre pare hagués vingut per dificultar encara més l'encaix dels fragments dispersos del seu passat. Com si provés de donar cohesió a la seva vida, no a la nostra. M'ha fet la sensació que prenia notes? Com si estigués escrivint una història.

MARTA. (*L'agafa del braç. Sense esperar resposta.*) Deixa en pau el pare.

Penso que ells, la Berta i l'Eduard, no són tan astuts com nosaltres. Vull dir que no els cal l'astúcia. No pateixen intrigues, ni enveges, ni competència. Ens podríem fer una casa aquí, al costat de la Berta, aprofitant el magatzem amb sortida al pati. Una casa amb un jardí ple de trèvols de quatre fulles. És perfecte.

JOAN. Vols que ens passi? Vols acabar barallant-te amb la teva germana perquè les dues voleu tenir la fitxa de color verd quan juguem al parxís els dies de pluja? Aquests camps daurats i aquests turons boscosos són el passat. I el passat són runes, amor. La història són runes. Els llocs segurs són runes. Una catàstrofe arqueològica. Fins i tot un present sense projectes són runes. Aquesta és la gran diferència amb nosaltres. És que no us n'adoneu? Aquí, els grans es mengen els petits i als petits els sembla just perquè és la llei de la natura. (*En veu baixa.*) Ens encongirem, amor. La natura és intransigent. No és inofensiva. Vol regnar tota sola i que et passis el dia servint-la i escampant-li fems al damunt.

MARTA. Qui ens hagués dit que ens plantejaríem tornar en aquesta petita vall amagada de l'Alt Empordà d'on vam marxar amb tantes presses perquè ens sentíem desplaçades. I no érem nosaltres, no, era el món el que se n'havia anat al davant, i amb quines presses!

JOAN. Tenim el dret, no, el deure de no acceptar aquest món com el millor dels mons possibles, ho saps, oi?

MARTA. No es tracta de quedar-s'hi a viure tot l'any, només les vacances d'estiu, els dies que vulguem. M'agraden les finestres sense cortines de les cases de camp.

JOAN. Ho dius per la nostra filla? I els nostres viatges? Hi renunciaràs?

Els són els ocells que es queden al portal del mas, records? Tenen por del llarg viatge a terres millors. Nosaltres no. Nosaltres volem sense repòs fins arribar-hi.

No s'hi arriba si no marxés, ets tu qui ho deia. No s'hi arriba si no vols cada vegada més amunt, cada vegada més lluny, cada vegada més alegre.

MARTA. De vegades, et guanya l'advocat. T'aferres a un sol punt de vista. Però, si penses en els viatges, pensa en Ulisses. Quan va haver de marxar a Troia, no se'n va anar amb el seu

fill. Nosaltres tampoc. La nostra filla es quedarà amb les seves cosinetes. Te n'adones, ara, Ulisses? Aquesta petita vall és dolça, un lloc segur, ideal per a les vacances de la Clara.

JOAN. Per un moment m'ha fet l'efecte que a la nostra filla li volies posar el nom de "Sonet Trenta", estaves commocionada.

MARTA. Fes broma, si vols. Però aquest lloc és el lloc més bonic de l'estiu.

No has vist els camps daurats, les flors als marges, els gira-sols luxuriants?

JOAN. Luxuriants, dius? Luxuriants! Ho dius per la passió insaciable de les abelles? Només són flors, amor, flors vulgars, boniques però vulgars, com els geranis, les hortènsies o les lantanes. Els gira-sols, luxuriants? Què tenen de luxuriants? El luxuriós era Van Gogh, ni tan sols tenen olor. Alguna vegada has ensumat un gira-sol? És palla cremada.

MARTA. La Berta està radiant. Ja ningú no porta faldilles, tret de les franceses. Has vist com encreua i desencreua les cames. Amb un sol gest ha clavat la Nina. Pur Txèkhov. Després, t'ho faig.

JOAN. Ara que hi penso, no ens hem fet cap fotografia.

— 17. EL FUTUR —

La BERTA i l'EDUARD s'hi acosten. EL PARE s'ha quedat dins la casa.

MARTA. (*Encara al JOAN.*) Ens podríem quedar a sopar i a dormir. A l'habitació del pare que també havia estat la nostra, recordes? Haig d'assajar una escena.

(*Es frega el cos amb les mans i continua dirigint-se al públic.*) Un dia m'adonaré que, quan em miren, busquen una altra dona. Desvestir-se mai no m'ha semblat gaire fàcil. Vull dir els moviments de despullar-se quan estàs sola, sense que ningú no t'observi. Que s'entengui que et despulles sense despullar-te, sense parar-hi atenció. Sense actuar.

En escena hauria de portar faldilles, com la Berta. Serà suficient i més sexual si em trec les calces per sota la faldilla com ha fet ella ara fa un moment. L'he vist per la finestra, abans que apaguessin els llums del porxo. El públic la mirava. Espontània, sense timidesa. Amb desig.

No m'estàs escoltant, oi? Ho vull provar amb tu, primer. Res de despullar-se. Em trauré les calces per sota la faldilla i et diré: «Guarda-me-les.» I tu les agafes i te les fiques a la butxaca. Discretament. Com si ja ho haguéssim fet altres vegades.

(La BERTA arriba i se situa al seu costat.) Com és que no ens hem fet cap fotografia?

BERTA. Tens raó, no hi he pensat. Ara, quan surti el pare, ens en fem.

(Agafa del braç a la MARTA.) Per què no us quedeu a sopar, a sopar i a dormir? L'habitació de les golfes està preparada i té bany. El raspall de les dents és nou. Ja heu sentit el pare, ell s'estima més tornar a l'hostal d'Empúries amb la Isabelle.

MARTA. (Mira el JOAN.) Ens encantaria, Berta. Segur que no us molestem?

BERTA. És una habitació encantada, recordes?

MARTA. Recordo aquella primera tarda de tu i l'Eduard. Plovia i vam jugar a les cartes. Quan va deixar de ploure, l'herba i la terra estaven mullades, les teves sabates i les de l'Eduard eren sota la taula i tots dos havíeu desaparegut sense que ningú se n'adonés.

(Al JOAN.) Joan, no t'agradaria recordar les nits empordaneses?

JOAN. Demà ens haurem de llevar d'hora, amor.

EDUARD. Aquí, tothom es lleva d'hora.

BERTA. A un quart de vuit és el moment del dia que passen més coses alhora.

MARTA. Perfecte.

La MARTA i el JOAN s'acosten al prosceni.

JOAN. L'aigua de la dutxa estava gelada. Vols dir que no ho han fet expressament?

MARTA. Au, va, no et queixis, ni tu ni jo oblidarem fàcilment aquesta nit. Em fa mal tot.

JOAN. És aquesta casa, juga amb els records.

MARTA. Està embruixada.

JOAN. Potser són els llops. És la por. De debò.

Els llops ens han fet creure que era l'última vegada que ho fèiem.

MARTA. Vols dir les dues últimes dues vegades.

JOAN. No se sent gaire enrenou. Baixem a esmorzar? Necessitem sucre. O xocolata.

La MARTA i el JOAN es queden drets al prosceni.

BERTA. (*Dirigint-se al públic mentre avança cap al prosceni i mirant fotografies al mòbil.*)

Ha estat bona idea fer-nos aquestes fotografies tots plegats, una de nosaltres quatre amb el pare, en un costat de la taula, i que es veu el lloc buit de l'Àlex. Després les selfis amb les petites: hem aconseguit que surti bé tothom. Té mèrit. I una altra cosa, li he regalat a la Marta les vambes llampants.

La BERTA es treu les vambes amb les puntes dels peus i es queda descalça. S'acosta a la MARTA.

BERTA. És un regal, de debò. Són noves, les acabo d'estrenar.

MARTA. (*Mirant-li els peus nus.*) Aquí al camp també us pinteu les ungles dels peus?

BERTA. Emprova-te-les. Sempre hem tingut el mateix número de peu.

MARTA. (*S'acosta a la Berta.*) De debò? No sols tenim el mateix número de peu, és que els nostres peus són idèntics. Uns peus preciosos.

La MARTA s'agafa al braç de la BERTA i s'emprova una vamba.

MARTA. Ho veus? Són perfectes per *Peer Gynt*.

BERTA. Em fas molt feliç, si te'ls quedes. Tu les portaràs més que no pas jo.

(*Mira al públic.*) Estic contenta. La celebració de l'aniversari ha estat força bé. Tant me fa que el pare no hagi volgut explicar el que no volia explicar. Compartir-ho tot és cruel. Quan el Joan parla de recompondre el passat o de donar cohesió a la vida em sona força llunyà. Literari. Com diu l'Eduard, la vida no té núvol. No ho guardem tot, ni tot el que guardem és nostre.

No sé si el pare està escrivint cap història. Però quina importància té? De fet, mai no ha deixat de fer-ho.

La Marta s'ha volgut excusar. Però jo no volia tornar a parlar-ne ni escoltar.

MARTA. (*S'ha tornat a posar la seva sabata i du les vambes a les mans.*) Abans, quan parlàvem de l'Àlex.

BERTA. (*Tallant-la amb un gest discret de la mà.*) Seria perfecte que us féssiu una casa, aquí, trobaríem la manera d'ajudar-vos.

«Potser, sí», m'ha dit. «Potser sí. Però tenim massa projectes.» Li he demanat que em recités el sonet de Shakespeare complet. Ho ha fet com si hi tingués un teatre ple al davant. M'he emocionat. *I els ulls se'm neguen poc fets per plorar.*

MARTA. *(Fa el gest de fregar-se amb les mans els pits, la cintura i les cames.)* Recordes aquells matins d'estiu, quan ens rebolcàvem en vestits de bany en els camps verds de blat tendre. O potser eren d'ordi?

BERTA. Sí. Però perquè ho fèiem? «Per calmar-nos, suposo», m'ha contestat.

M'encanta com es mou la Marta. Parla amb el cos. Amb els pits. Amb les mans. Amb els peus. Tan expressiva. L'Eduard diu que jo també tinc aquest poder. Però jo sé que tinc un cos més callat. Tot se'm queda a dins.

MARTA. *(D'esquena al públic, mirant cap el costat de la casa al fons.)* Com és que ningú no ha tallat el taronger de davant la finestra de la cuina?

BERTA. Em recorda la mare. Sempre tan tossuda, tothom li deia que el tallés, que tindria més llum i veuria el pati i els camps d'oliveres i potser el camí per damunt de la tanca de pedra.

MARTA. És que és veritat, la cuina és fosca.

BERTA. Però és la mare. Vull dir, l'arbre de la mare.

M'agrada pensar que són els morts els que ens enyoren. Els primers anys, almenys, fins que accepten l'absència. No sé per què, però sento que la mare encara no l'ha acceptada.

EDUARD. *(Al públic.)* Aquest cel nocturn s'assembla a aquesta terra. Els arbres negres, els camps emblanquinats de cendra. Hem de reparar la balda de ferro de la porta d'entrada i canviar la mànega amb la que ens ruixem amb les nenes, perd aigua. El *Sonet 30*. M'ha fet feliç. *Però, estimat, si penso en tu un moment / ve el que he perdut i marxa el sofriment*. Per què mai no llegeixo poesia? M'intimida, potser.

Ha estat una bona celebració d'aniversari. Tota una vida compartida. Amb records, secrets i dolors ben diferents!

(A la BERTA.) Em sap greu que el pare i la Marta hagin parlat tant de l'Àlex. Les nenes ho han d'haver sentit, també en parlaven. Com si en guardessin un secret.

BERTA. No era cap secret, era una sorpresa per l'avi. M'han ensenyat els dibuixos del got amb semprevives que havien fet per l'avi. El pare ha estat tan content. Si li haguessis vist la cara que ha posat.

EDUARD. La Núria ha dit que era la meitat d'un ram. Però aquest matí no n'hem collit, de semprevives.

BERTA. (*Al públic.*) La Marta i el Joan han pujat d'hora a la seva habitació. Aquesta casa és màgica, els seus crits i gemecs han ressonat per tot Palau Borrell i s'han escampat pels camps i els boscos com fan el pol·len i els estels. He aprofitat que l'Eduard els llegia un conte a les nenes i he trucat l'Àlex. Hi tenia el contestador. És cert que les nenes han parlat de l'Àlex. Em sabia greu que ens haguessin sentit quan discutíem. Més tard, ho he provat de nou, però ningú no m'ha agafat el telèfon. He tingut un pressentiment, ho confesso. I si un dia mor? Per què penso que és l'Àlex qui de tots plegats morirà el primer? Però no hi he fet cas, quina bestiesa! «No tenim tot el temps del món», ha dit el pare. «Truca-li tu», li he demanat. Li he deixat un missatge.

(*Parla per telèfon.*) Tan sols dir-te que tot ha anat bé. Que la Marta s'ha retingut una mica, ha estat encantadora, i el pare feliç. Ella i el Joan s'han quedat a dormir. Sí, a l'habitació de les flors a la paret, no els sents?, ha tornat a passar. La Marta diu que el pare està malalt. Penso que no. Fatigat, sí, potser més envellit, més prim. La Marta ha insistit, l'ha trobat enigmàtic.

(*A la MARTA.*) Jo també he trobat l'Àlex una mica enigmàtic, potser ens ve de família. Els enigmes, vull dir.

MARTA. Tu no ets enigmàtica, Berta.

BERTA. Doncs, a mi, m'agradaria ser-ho. Vull dir, m'agradaria ser una mica més misteriosa.

(*Al públic.*) Aquest país tan bonic, tolerant i compassiu. La nit. Els camps argentats al clar de lluna, els arbres negres. Sembla que se sent el mar, però és el vent als arbres que també fa onades i sempre recomença. L'aire és salat. Aviat s'estendrà la tardor, les pluges seran fredes.

MARTA. A tu no et cal ser misteriosa.

EDUARD. (*Encara dirigint-se al públic.*) Trobo a faltar aquesta pluja tossuda i pacient que deixa els cels mats, emboira la terra i enfanga els camps i els camins. En tinc ganes. Els arbres, també. Fins a l'arribada de la Berta, mai no havia vist una noia mirant la pluja per la finestra. No havia vist mai uns genolls. No havia vist mai uns ulls tan grisos ni una pell tan blanca ni un somriure tan bonic, M'agrada la pluja que ens reté dins de casa.

BERTA. (*Mirant el públic.*) Tot el que guardo dins.

(*De nou amb el gest del telèfon. Hi parla mentre la MARTA i el JOAN marxen cap al fons.*)

Torno a ser jo. T'hem trobat a faltar. Recorda que m'ho has promès. Quedaré amb la Míriam

i tots dos vindreu a dinar. No t'amoïnis. Tot serà casual, una trobada no planejada. Espera la meua trucada.

MARTA. *(Es gira, mentre camina cap al fons.)* Envia'm les fotos per WhatsApp abans de ficar-te al llit.

I demà, recorda el trèvol que m'has promès.

La BERTA i l' EDUARD s'acosten més al final del prosceni i es queden mirant un moment el públic, com si miressin el paisatge des del porxo. Ella encara va descalça.

EDUARD. Per què li has proposat de fer-se una casa aquí al costat? Saps que se n'aprofitarà. De tu. De nosaltres.

BERTA. Tens raó, potser no ha estat bona idea. Però se n'aprofitarà igualment. Ella és així i el Joan també. Però hi seran a la vora, estarem bé.

EDUARD. Mai no s'adaptaran a la infelicitat.

BERTA. Vols dir que nosaltres ho hem fet?

EDUARD. *(No respon.)*

BERTA. Perdona, no volia dir això.

EDUARD. Tens raó. Potser és per això que som aquí.

(Li agafa la mà.) Vine, anem a dormir.

BERTA. No, quedem-nos encara una estona, a les fosques. Sense dir res.

EDUARD. *(Al públic.)* Després, hem vist caure un estel, a l'est, a prop de la constel·lació de Perseu. Un desig per cadascú.

(Assenyala un punt llunyà.) Mira, un cometa! Corre, pensa un desig!

(Una pausa de silenci Tots dos es miren.) Ja el tinc.

BERTA. Jo també.

EDUARD. *(Abraça per darrere la BERTA i li posa les mans sobre els pits per sobre del vestit.)* Tanca els ulls.

BERTA. M'estimo més que tanquis els llums de dins.

(La BERTA s'aixeca la faldilla pels costats i es treu les calces amb naturalitat.) Guarda-me-les.

(L'hi dona a l'EDUARD que se les fica a la butxaca com si res. Discretament. Després, la BERTA recolza les mans a les seves espatlles i salta al seu damunt, envoltant-li la cintura amb les cames.) Els llums.

S'apaguen els llums.

Fosa a negre.

ACTE QUART

— 19. EL TEMPS I ELS CANVIS! —

S'encenen els llums. El mateix escenari, però no hi és el balanci. És l'únic canvi. Un dia d'estiu, de sol. La MARTA avança des del fons asseguda en una cadira de rodes. Tot al llarg d'aquest ACTE QUART, la MARTA te episodis de parla més lenta o amb alguna repetició, com si, sense adonar-se'n, a estones, no trobés les paraules. Pot dur la mateixa roba amb una jaqueta a sobre, però la positura i els gests són més envellits. Amb la cadira fa una volta sobre si mateixa, com si observés la llunyania. Es queda mirant el públic i es col·loca bé els peus als estreps ajudant-se de les mans; després es frega el vestit amb petits gests de les mans. La BERTA avança des del fons. Quan la MARTA sent que la BERTA s'acosta des del fons, fa girar la cadira. Totes dues se saluden amb la mà i el braç enlairats.

MARTA. Quant de temps!

BERTA. *(S'ajup per abraçar la MARTA i fer-li dos petons. S'incorpora i, de seguida, torna a ajupir-se per tornar-la a abraçar i fer-li un altre petó.)* Quan de temps! I que a prop encara!

MARTA. No t'ho creuràs, però quest matí he recordat aquell dinar de celebració del primer aniversari de la mort de la mare. Teníem trenta anys, i ara passem els cinquanta.

BERTA. Tant temps i tants canvis!

MARTA. Canvis? Aquí, l'únic canvi és que te n'has desfet del maleït balanci dels records. El país no s'ha mogut. Canvis!

BERTA. (*Ajupint-se per fregar-li els braços.*) M'has fet tan feliç acceptant quedar-te a viure aquí! Els joves estan encantats, i nosaltres també.

MARTA. Va, acosta una cadira i seu aquí. He esperat tant aquest moment! Estic contenta.

BERTA. (*Acosta la cadira i s'asseu.*) Jo també, jo també, molt.

(*Li agafa la mà.*) Què fa que hi has arribat?

MARTA. He volgut arribar d'hora i instal·lar-me. Ja coneixes la Lore, és una dona estupenda, una mica sergenta, però t'hi acostumes. Ella ha estat la que ha insistit perquè el Joan ens portés tan aviat. Bé, deixem-ho córrer.

(*Mou la cadira i mira el públic.*) Mai no vaig entendre per què no havies sortit corrents d'aquí. Però aquest matí, aquí, sola, m'he sentit part d'aquest lloc. M'he sentit viva, com no em sentia des de fa anys.

BERTA. (*Agafant-li la mà de nou.*) Confesso que al començament no em sentia en forces ni per fugir. Vaig plantar un xiprer al costat del xiprer del Marc que hi havia plantat la mare. L'Àlex continuava tenint el seu lloc parat a taula. Cada matí pujava a la bassa; sovint, també al vespre. Fins que, un dia, de sobte, estàvem asseguts a dins amb l'Eduard, escoltant el *Cant de la Terra*, havia estat plovent i, de sobte, va sortir el sol. L'emoció que vaig sentir se'n va endur tota la malenconia, la tristesa i la ràbia, tot el dolor per la mort de l'Àlex. Tan fàcil com obrir la porta i cedir a l'alegria, la indiferència i l'esplendor de la natura. Tots aquells mesos esperant. Esperant, què? Mai més no hi he tornat a pujar a la bassa.

(*Mira cap al públic i amb l'altra mà fa el gest de mostrar els camps i el bosc llunyà i el mar al fons.*) M'he sentit en pau. Alegre. Feliç de ser aquí i de no haver marxat. Feliç, com tu, de sentir-me'n part. Des d'aquí, es veuen els xiprers de tots quatre, el Miquel, la mare, l'Àlex i el pare, que ja sobresurten entre els arbres del llindar del camí. La natura no sap que són records i jo, la majoria de les vegades, tampoc no hi penso.

La **MARTA** no diu res. *Mira cap al públic per evitar els ulls de la BERTA.* *Es colpeja la cama amb la mà.*

BERTA. (*Li acaricia la cara.*) Què tens? No vols parlar-ne, oi?

MARTA. (*Girant-se cap a la BERTA.*) Saps? Sempre he pensat que la mort del nostre germà ens va separar. Sí, ja sé que ens hem continuat veient i hem continuat juntes. Però ens va separar.

BERTA. Jo també. Va ser molt dur. Vaig pensar que s'ho enduria tot. En certa manera és el que va passar. Em refereixo a la infància. Ara mateix, quan dic això, em sento deslleial. Entens què vull dir?

MARTA. Per això, per això no vull parlar-ne. No vull recordar. Ens va deixar la culpa. Típic d'ell. Ens va voler fer mal. A mi, al pare, també a tu, que sempre li vas fer costat. També al record de la mare. Com si ell hagués estat la víctima del seu propi secret.

BERTA. (*Agafant-li de nou la mà.*) Va, Marta, no comencem.

MARTA. Sí. Sí, comencem. Comencem. Si us plau, comencem i provem d'acabar. Ara! Ja és hora, no et sembla? Ens va trair. Suïcida't, si vols. Suïcidat... Però no ho facis com ho vas fer. Ha aconseguit el que es va proposar: que totes dues expiem la seva mort.

BERTA. Tu mai no has estat rancorosa.

MARTA. Doncs, no he perdonat. I quan ho intento, de seguida em faig enrere.

(*Ara, és ella qui agafa la mà de la BERTA entre les seves.*) Tu tampoc no has perdonat.

BERTA. Aquell dinar de l'aniversari de la mort de la mare, recordes? Recordes el sonet de Shakespeare? *Però, estimat, si penso en tu un moment, ve el que he perdut i marxa el sofriment.*

MARTA. Sí, i cada maleït detall d'aquell dinar. Cada paraula. Cada petita alegria. Cada petita sorpresa. Sorpresa. Et vas entossudir a fer-lo.

BERTA. No va ser tan bona idea com semblava.

MARTA. Sí que ho va ser. Ens va fer feliç a tots els que hi vam participar. Tret de l'Àlex que hi era, però no va voler seure amb nosaltres. Es va estimar més amagar-se i escoltar: la història de la seva vida. Pobre Àlex.

BERTA. Com?

MARTA. No posis aquesta cara. Totes dues n'estàvem al corrent.

(*Li deixa anar la mà.*) Et sorprèn que ho sàpiga?

BERTA. Sí.

(*Li torna a agafar la mà.*) Si ho penso bé, no. Tu va dir la Núria, oi?

MARTA. M'ho va dir l'endemà, abans de baixar a esmorzar. Mentre el Joan es dutxava, la Núria va saltar sobre el meu llit.

BERTA. Tot aquest temps ho has sabut?

MARTA. M'encantava quan la Núria deia: tia Marta, ens fem al llit i en parlem?

BERTA. Aquesta expressió és teva, te la sentia dir a tu.

MARTA. És la nostra manera de fer pactes amb el Joan. Va començar com una broma, i encara dura. Quan la Núria em va dir el seu secret, encara no sabíem que l'Àlex s'havia tret la vida. Vaig tenir un pressentiment. Com un dolor petit que se t'endú. En algun moment, però, vaig saber que tu també n'estaves al corrent.

BERTA. No, ho vaig saber pels dibuixos del got amb el ramet de semprevives que havien fet per a l'avi i per alguna cosa que em va dir l'Eduard i que en aquell moment no vaig entendre. Em va dir que era la meitat d'un ram, però que ells no n'havien recollit durant la volta que havien fet aquell matí. Quan vaig agafar aquella trucada me'n vaig adonar. No vaig voler despertar-te ni trucar el pare. Em vaig estimar més esperar l'endemà. Mai no us vaig voler dir ni a tu ni a ell que l'Àlex era a casa aquell dia.

MARTA. El propòsit de l'Àlex era que tothom sabés que era allà i escoltava d'amagat. M'alegro que el pare mai no ho sabés.

BERTA. L'Àlex no era així. No estava bé.

MARTA. Si us plau, Berta. Deixa-ho córrer. Va ser cruel. I fred. Em va fer sentir bruta. La seva mort la vaig viure com una agressió. I tu també, ho sé. Tu, amb més motiu.

BERTA. (*Li deixa anar la mà i li frega el braç.*) Sí, jo també, Marta, jo també. Però ell no estava bé.

MARTA. Recordo que parlàvem com dir-l'hi al pare.. Tu vas agafar el telèfon i com si parlessis al familiar d'un pacient li vas dir: «Pare, l'Àlex ha mort. Per què no hi pugeu amb la Isabelle i compartim la pena? Podem preparar plegats el dinar. No tenim pressa... Pressa, li han de fer l'autòpsia». Em vas mirar i vas afegir: «El cavall negre... El cavall negre l'ha atrapat, per fi», i em vas fer plorar.

BERTA. (*Acariciant-li la galta amb el dors de la mà.*) En sap greu tot el que va passar llavors. En sap greu perquè sé que ho tornàvem fer, que no sabíem fer-ho de cap altra manera. Cap de nosaltres. Tampoc jo. Tampoc tu. Tampoc el pare.

La BERTA es posa dreta i se situa darrere la cadira de la MARTA. Mira cap al públic.

BERTA. Vols que fem una volta? Jo et porto. Si vols caminar una mica, repenjada a mi...

MARTA. *(Tallant-la.)* El Joan i l'Eduard són a Figueres. Aviat. Et puc fer una pregunta que ja t'havia fet?

BERTA. L'Àlex, encara?

MARTA. Veig que ni tu ni jo hem oblidat. Què hi havia entre vosaltres?

BERTA. Com explicar-ho? Hi he pensat tantes vegades! Suposo que, amb ell, vaig aprendre a estimar. Em vaig enamorar de l'Eduard, perquè jo ja sabia estimar.

MARTA. I perquè l'Àlex també t'estimava.

BERTA. *(Avança cap al costat de la cadira i mira la MARTA.)* No, no és el que penses.

MARTA. No penso res. Mai no he sabut estimar així.

BERTA. *(Mentre se situa de nou darrere la cadira.)* Jo et porto, descansa.

Sense esperar resposta, la BERTA empeny la cadira endavant.

MARTA. Aquell dia, vaig pensar que arribaríem a compartir aquesta casa. Guardo tan bon record d'aquell dinar de l'endemà amb el pare i la Isabelle.

BERTA. Jo també. El pare, sort en va tenir, d'ella. Se l'estimava més ella que no pas ell. Ell no en sabia. La Isabelle ens va seduir a totes dues. Tant que per Nadal hi van tornar per quedar-s'hi. Què feliç va ser el pare! Tots dos, també la Isabelle.

MARTA. *(Estira el braç per agafar-li la mà i la BERTA l'hi acosta per damunt l'espatlla.)*
La Clara s'assembla a tu. No te n'has adonat?

BERTA. Ho dius perquè ella també va trobar un trèvol de quatre fulles?

MARTA. També per això. Fins i tot ha volgut fer medecina. I va triar pediatria.

BERTA. Jo no tenia el seu entusiasme.

MARTA. Sí que ho tenies. No sé com us ho feu. Sempre es pot comptar amb vosaltres.

BERTA. Les meves filles no se m'hi assemblen. Som ben diferents, i estic contenta que ho siguin.

MARTA. Tu admires l'egoisme dels altres.

BERTA. Vols dir el teu.

MARTA. Sí, també el meu. A mi em costa suportar-ne el meu i el del Joan.

La MARTA es mou bruscament a la cadira. Incòmoda.

BERTA. (*Torna a posar-se en marxa.*) Tens dolor?

MARTA. No. Només formigueig. Estic pitjor... Pitjor que fa dues setmanes, quan en vam parlar per telèfon. Tinc més dificultat d'empassar, rampes, també de respirar, sobretot de nit, per l'angoixa. No puc caminar sense agafar-me pertot arreu i caure. Cada vegada soc més dependent. No sé què faria sense la Lore; és manaire però m'ha ajudat a perdre el pudor i la vergonya. A canvi, li he ensenyat a riure obertament. Quan la vaig conèixer només somreia, com la mare.

BERTA. Ets actriu, això de la vergonya no t'hauria d'haver costat gaire esforç.

MARTA. Mai no he interpretat una dona a qui li... els bolquers i l'ajuden a vestir-se i rentar-se. No t'ho imagines. De vegades, he pensat que la malaltia de la mare també va ser l'ELA, quan encara no tenia nom. Quan t'adones de la dificultat de cordar-se els botons de la brusa i els gafets del sostenidor. Ella també va començar amb les rampes, la dificultat de... caminar recte o de mantenir l'equilibri i de no ensopegar contínuament. Per sort, encara conservo la parla. Però, per quant de temps? Va tan de... pressa! Pressa.

BERTA. Podràs escoltar, mai és tard.

MARTA. Ja comencem! Les actrius no escoltem. Si no parlo, si no em sento la veu, no hi soc. Com si em calgués escoltar-me per participar-hi. Per compartir... El món. No sé si és bona idea que el malalt s'adoni que se'n va desenganxant de mica en mica.

BERTA. Si et sents viva, val la pena, suposo. Sense dolor.

La MARTA frena la cadira i prova de girar-la.

MARTA. Si us plau, Berta, atura't. Vine al meu davant, vull mirar-te; si no, no aconseguirà dir-te el que t'haig de dir.

La BERTA s'atura i s'ajup al seu davant.

MARTA. Quan arribi el moment podré comptar amb tu? Comptar.

BERTA. I el Joan?

MARTA. Amb ell no hi puc comptar. És covard com un home. De fet, jo també m'he tornat covarda com un home. Com el pare. I no, no crec... el primer covard de l'estirp. Es contagia amb molta facilitat. Potser fins i tot s'hereta... S'hereta.

BERTA. I la Clara i el Víctor, n'estan al corrent?

MARTA. Sí, ho saben. Però m'estimaria més que ells no hi intervinguessin. No vull que em vegin morir. No vull que recordin que hi van intervenir.

BERTA. Si ells volen ser al teu costat, hi seran, m'entens? Jo els hi voldré. És un bon record. També pel Joan.

MARTA. Ell es farà enrere, no pots confiar-hi.

BERTA. I si, quan arriba el moment, jo també em faig enrere?

La BERTA s'aixeca i se situa darrere la cadira. Marxa lentament cap al fons.

MARTA. No et faràs enrere, et conec. Sempre has procurat per... Ah, i gràcies per cedir-nos la vostra habitació, amb sortida al... No la recordava tan... En fa gràcia despertar aquí, demà.

BERTA. I si no puc? I si no vull? I si la Clara i el Víctor em demanen que no ho faci?

Fosa a negre.

— 21. ELS OCELLS QUE ES QUEDEN —

MARTA. *(A les fosques, en veu baixa.)* Si això passés, tu mira'm els ulls i no deixis... És entre tu i jo, ningú més. Tu mira'm els ulls. Els ulls.

BERTA. Qui ens havia de dir que totes dues seríem dels ocells que es queden?

MARTA. També li va passar al pare. Va ser la Isabelle qui t'ho va demanar, oi?

BERTA. Em va fer una il·lusió immensa saber que el pare s'hi volia quedar. Va viure encara gairebé un any.

MARTA. Ell mai no s'hauria atrevit a demanar-ho, i la casa era seva!

BERTA. Un dia, mentre fèiem una volta pels camps, vam estar parlant de tot i de res, i m'ho vaig fer venir bé per demanar-l'hi. Ells tenien previst tornar a Avinyó després de Reis. Per què no us quedeu? Hem estat tan bé plegats aquests dies. L'hi vaig pregar. Fes-ho per nosaltres. Fes-ho per la Isabelle i per nosaltres. A ella la faries feliç, aquí esteu acompanyats. Fes-ho per tu. Tindreu una suite al costat del menjador, i tindràs la metgessa a casa, i ni la Isabelle ni tu perdreu la intimitat. Tots dos van ser molt feliços.

MARTA. Sí, tant que ella s'hi va quedar.

BERTA. Només passa els nadals i els estius, i és perquè jo insisteixo. Ja dies que estic molt sola aquí.

MARTA. Marta, Però si tu no pares quieta. Tu creus que la Isabelle hi tornarà, amb mi aquí?

BERTA. És clar que sí, ella és de la família. Li donarem dos motius per venir. Tres, la necessitem, la casa és gran i us convé a totes dues. A tu també t'agradava venir quan el pare i ella hi eren.

MARTA. *(Aixecant el braç, oferint li ma estesa.)* No em facis cas, és que estic contenta. Va, agafa'm la mà.

BERTA. *(Agafant-li la mà i girant la cadira cap al fons. D'esquena al públic.)* Et va bé, si tornem,

MARTA. Recorda m'ho has promès. Veus com si? Els ocells que es queden s'ajuden a morir.

La BERTA empeny la cadira cap al fons, mentre EL PARE avança cap el prosceni.

Fosa a negre.

ACTE CINQUÈ

— 22. ELS GIRASOLS —

Resta tan sols il·luminat el prosceni. EL PARE és tot sol al prosceni.

EL PARE. (*Dirigint-se al públic.*) Si sabéssiu tot el que he recordat mentre escrivia i que no he escrit. De tornada, camí d'Empúries, he vist els camps de gira-sols a banda i banda de la carretera. De petit, un camp de gira-sols negres girats cap a terra em causava inquietud. Es difícil d'explicar. No sé si un nen pot representar-se la mort, l'envelliment, el dolor o la pèrdua. Ni el temps. Els gira-sols negres. Negres.

La Isabelle m'esperava asseguda a la terrassa, llegint. «Els hi has dit?», m'ha preguntat. M'havies dit que en parlaries.»

«Sí, però no ho he pogut fer. He oblidat les raons que em vaig donar per fer-ho.»

«Els retrets. L'únic motiu era explicar la veritat.»

«La veritat i l'orgull, a parts iguals. Què n'hauria tret?, li vaig respondre. Tu i jo coneixem prou bé la veritat. La Marta espera una filla, es dirà Clara, com la seva mare.»

Ens hem quedat tots sols a la terrassa del restaurant. «Què et sembla, si aquest Nadal, els diem que vinguin a celebrar el Nadal o el Cap d'Any a Avinyó? Si no els va bé, potser hi podríem tornar nosaltres, què et sembla? És tan bonic. Mai no estaríem sols» Els ulls de la Isabelle s'han omplert de llàgrimes i m'ha donat l'esquena perquè no li veiés els ulls. No vol el meu consol. Ella sap que jo sé que potser no arribaré a Nadal. Tot d'una s'ha girat i amb els ulls vermells ha preguntat: «Us heu fet alguna fotografia, almenys?»

«Sí, sí. La Berta m'acaba d'enviar un WhatsApp mentre venia cap aquí.»

«I l'Àlex, que hi era? No? Si us plau, truca-li. No deixis passar més temps.» A la terrassa, no hi havia cap altra taula ocupada. He mirat el mar amb les darreres llums del dia, grises, blaves, fosques, l'aire amenaçador. Amenaçador sense motiu.

Se sent a la ràdio un fragment del Quintet Pòstum de Franz Schubert. De mica en mica, la remor del mar es va superposant a la música i va augmentant imperceptiblement de volum, d'aquí a la fi de l'escena.

M'agraden aquests vespres argentats i transparents. He pensat en el que estic escrivint. He pensat que hauria d'aconseguir una manera de recordar, d'acostar-me, no intrusiva, amb buits, amb secrets, com si haguéssim fet un pacte. Fragments. De fet, ningú no ho sap tot. Després, he recordat la Berta. Sembla perdre's en el seus pensaments, però para atenció a tot. La infància la protegeix. «Estimar és un regal», m'ha dit en acomiadar-nos. «Un regal», ha repetit. «Més que no pas ser estimat.»

Amb els braços fa el gest d'abraçar algú.

He abraçat la Isabelle i li he dit: «Estimar és un regal.» Ha somrigut. Després he pujat a l'habitació un moment. «Et fa res, em rento la cara i les mans i em canvio la camisa. Baixo de seguida a sopar.» La finestra de l'habitació estava oberta i l'aire humit. La remor del mar m'atrau com un espai, un paisatge, un temps determinat. Com el sotragueig d'un tren que em portés lluny. Aquests sorolls continus, amb ritme repetit, la vibració del temps. La vida no és una trajectòria. He obert l'ordinador i he escrit: «Estimar és un regal.» Ho he escrit per a no perdre-ho. Després, he continuat: «Tot retorna. No som els que érem. Quantes vides hem viscut? A quantes altres vides hem renunciat en triar les nostres? Sorpresos si, de sobte, sentim la commoció d'un sentiment que ens va arrasar com un incendi arrasa un bosc i ens fa reviure, ni que sigui per un moment, un desig, una passió que gairebé no reconeixem, que ja no ens pertany, que havíem guardat per sempre sota el pes d'unes altres il·lusions, d'uns altres incendis. Tenim la sensació que les coses se'ns escapen, però en realitat llisquen cap en davant, perquè puguem tornar-nos-les a trobar. Perquè les volem entendre. Potser per això, tot el que hem perdut ens espera.»

EL PARE es gira i es dirigeix cap al fons. S'atura enmig de l'escenari. Es dona la volta i avança cap al prosceni de nou.

Anava a sortir i baixar al menjador quan m'he aturat. He tornat a seure davant l'ordinador, i he escrit: «El que volia dir no és això. Volia dir una altra cosa. Hi ha coses que tot just hem entrevist. Hem comprès a mitges. Com ara una intenció. Un suggeriment. Per això aquesta obra voldria que fos una obra sense esdeveniment, però que hi contingués parts trencades d'un tot. Sí, una obra sense cap trucada final. Sense simetria. Trucar a l'Àlex, demà al matí.

No deixar passar més temps.» Em vaig aixecar i vaig baixar a reunir-me amb la Isabelle. Fa una nit esplèndida.

EL PARE *es gira i va cap al fons, ara sí.*

— 23. LA TRUCADA —

*Em fa por la tristesa
dels animals que fugen.*

James Wright. La branca no es
trençarà. En front de l'odi. (1963)

Tan sols roman il·luminat el prosceni. Llum molt tènue. Cessa la música. La remor del mar continua, cada cop més alta de volum fins inundar l'escenari. Tot d'una, sona un telèfon mòbil. Amb insistència. Tot d'una, silenci complet. La BERTA avança corrents, descalça des del fons, en camisa de dormir. Fa el gest de mirar el mòbil i de lliscar el dit per agafar la trucada; i mira immòbil el públic. Els sons de centenars d'ocells inunden l'escenari. Com si el teatre fos ple d'ocells. S'apaguen els llums i els ocells s'allunyen.

Silenci.

Fosa a negre.

Fi